

**Responsio Altera M. Petri VVarenbvirgi Ab Altenkirchen ad
scriptum Hermanni Hamelmanni, quo hic conatur probare,
Ambrosium VVolfium, & alios (quos ipse appellat)
sacramentarios, falso pro se allegare B. Theodoreti testimonia
: Item, Ad iudicium ab eodem Hamelmanno editum de libro
Consensus Orthodoxi in causa Eucharistica.**

<https://hdl.handle.net/1874/427716>

RESPONSIO ALTERA

M. PETRI VVAREN-
BURGI AB ALTENKIR-
chen ad scriptum Hermannii Hamelman-
ni, quo hic conatur probare, Ambrosium
VVolfium, & alios (quos ipse appellat) sa-
cramentarios, falso pro se allegare B. The-
odoreti testimonia.

I T E M,

Ad iudicium ab eodem Hamelmanno editum de:
libro Consensus Orthodoxi in causa
Eucharistica.

Plat. de Rep. Dial. 1.

*Siquidem verè cognoscere vis, quid sit iustum, non solum in-
terroga, neg, redarguendo gloriare, ubi quis quid respon-
deat; cum hoc scias, facilius esse interrogare, quam re-
spondere ::*

NEAPOLI NEMETVM
excudebat Matthæus Harnisch.

Anno clō. lō. xxci.

RESPONSO ALTRA

M. PETRO VAREX

RYNGIO DE ABTAY

NICOLAUS

in quo hic conatur probare Ambrosianum

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

et alios quosdam

M. PETRO VVAREN-
BVRGIO AB ALTENKIRCHEN,
NICOLAVS SCHONHOVIVS.
S. D.

ERGRATA mihi fuit, iucundissime Petre,
Responsio tua, opposita maledico scri-
pto Hermanni Hamelmanni: qui ad eò se
ipsum admiratur, vt si quid factum à se
narrare vult, cum singulari demonstrati-
uo (*ego*) velut Ichoua aliquis inchoare
soleat. Quanquam verò hic *ego* multis nominibus ac-
reprehensione dignus fuerit: tamen nonnullis visa est tua
responsio plus æquo acerba, ijs nimirum, quibus erat per-
suasum, nullum ab aliquot annis cruditiùs scriptum in lu-
cem prodijisse. Quorum opinionem falsam esse, & contrà
nullum indoctius pluribusque mendis & mendacijs refer-
tum, tu satis quidem euidenter, quamuis valde *λαρονιως*
ostendisti. Quoniam verò tantò gratius fuit multis, quan-
tò succinctius, & si non sine aculeis, mitto tibi aliud eius-
dem Egonis Hermanni Hamelmanni (tribus enim nomi-
nibus tantum virum appellari decet) opusculum, nuper
contra Ambrosium VVolfium, & alios plerosq; quos ipse
nominat Sacramentarios, publicatum, oroque te per an-
tiquam consuetudinem nostram, vt simili castigatione
excipias, qua prius. Nam cum quotidie in solefcere cum
magis magisque referant, quod neminem sibi resistere vi-
deat, prodest hoc pacto non nihil illius ferociam retun-
dere. Sparserat nuper rumusculum de exautorato Iohan-
ne Sturmio propter Antipappos ab eo scriptos; Sed hunc
falsum esse, & Sturmium Christiana *παρρησία*, & autoritate *Iohannes*
affiduè *Sturmio.*

L. Osiander.

assidue crescere, iam ipse credo intellexisti. Mirarer *ἀγαθὸν* *Θομάς* istos tam mendaciter de suis aduersarijs loqui, nisi scirem etiam de summis fidei articulis noua quotidie, mendaciaque dogmata spargere, ac formulas varias, tum sermonis, tum doctrinae Christianae fabricare. Incidi nuper in Antisturmium Osiandri, qui sic interpretatur Christi verba de Coena Eucharistica: Accipite & comedite, mox, quid? rogat, respondetque, hoc est corpus meum: Quasi Christus ita dixisset, accipite & comedite corpus meum: Quum tamen ea verba (accipite & comedite) semper ad illud, quod Christus accepit, fregit, porrexitq; crediderim esse referenda: & duo diuersa esse, quae Christus hic dixerit: Primò, quòd panis ille, quem accipiens fregit, & discipulis porrexit, ab ipsis accipi & comedi deberet: Deinde quòd idem ille panis corpus suum esset: quorum prius oratio propria, posterius tropica sit oportet, nisi trās substantiationem Papisticam approbare velit. Persuaserit igitur ille Germanogræcus suis, quod volet, popularibus, mihi certè leuis & falsus verborum Christi interpres, & plane anosiander esse videtur.

Pappus.

Similiter de Argentino illo Pappo (vterque infelix puer atque impar congressus Sturmio) iudico, qui elatus titulo Doctoris, populari eloquentia instructus, iuuenili ardore inflammatus, atq; exteris Ecclesijs hostis infestus, quid non audet in Repub. potenti, & propter antiquae fidei constantiam laudata, & celebri, de optimis quibusque viris & coetibus *ἀδολεχῆν*? Prætereo iam Marbachij, Brentij, Schmidelini, Selnecceri, non tantum blasphemata Christo *λόγματα*, sed etiam in Ecclesiam eius impijssima *δράματα*, & de optimis quibusq; pernicioſa *ψευδογραφήματα*. Quare iactabundis illis Formularijs, quae concordiae charitatis insignia præferunt, quum sint reuera veritatis & pacis iurati

rati hostes, liberū sit quiduis agere: qualia nobis deinceps
 tēpora expectanda sint, ex præsenti rerū statu licet collige
 re, atq; vtinā non liceat etiā experiri, id est, vt antè ex hoc
 turbulento mundi oceano in tranquillū portū subduca-
 mur, quā illa extrema calamitosaque tempestas, quam
 pij prudentesque viri iam dudum perspexerunt, ingruat
 & nos comprehendat. Flant vndique diuersi & impetuo-
 si venti, æstuat mare, inundant flumina; præterea hiulca &
 lacera est miserandum in modum Christi nauicula, po-
 stremò nihilominus securi sunt, & passim stertunt Nau-
 cleri: Quid igitur non mali immincat vectoribus? quid
 non etiam periculi ipsi expectent nautæ? Sed desino gra-
 uiora ominari. Nos potius poenitentia & precibus excite-
 mus Christum, qui maris fluctibus imperare, atq; omnia
 mala potest auertere, huicque vero auerrunco nos con-
 stanti fide committamus, haud dubiè, quantumuis hor-
 renda videantur, quæ imminet, clementer mitigabit, &
 Ecclesiæ suæ alcyonia aliquandò concedet, seu hîc tem-
 poraria, seu illic æterna, ad suum honorem, & nostram salu-
 tem. Vale & nos non solum dilige, sed etiam ama.

Starckenburgi in Frisia. Anno salutis à Chri-
 sto partæ. 1581.

*M. PETRVS VVAREN-
burg ab Altenkirchen Nicolao Schon-
honio suo S. D.*

VMMOPERE dolendum est, Nicolae amico-
rum optime, felicissimo hoc seculo, quo Deus
optimus maximus christianismum aduersus
Antichristum vindicare, Ecclesiam suam ab o-
mni idololatriæ specie, velut à fermento, expurgare, & à
Cymmerijs errorum tenebris liberatam radijs coruscan-
tis Euangelij sui illustrare instituit, & aliquot annos hoc
negotium feliciter opera strenuorum hominum gessit,
dolendum (inquam) est, Sathanam in medio quasi cursu
hanc litem, de modo præsentia & manducationis corpo-
ris Christi in sacra cœna mouisse, & tanquam *μῆλον ἐρίδος*
feditiosis turbulentisque ingenijs obiecisse, qui ambitio-
ne, & imprudenti Zelo abrepti præcipientes feruntur, & ad-
uersarijs Christianæ reformationis, tum sinistrè de studijs
piorum iudicandi, tum obstinatè resistendi, imò & cru-
deliter persequendi, ansam præbuerunt. Etsi verò non tam
rudis sim, vt ignorem hæc diuino consilio accidere, quo
Deus vel suos explorat, vel ingratitude nostram pu-
nit, tamen cum vicissim intelligamus, regnū Antichristi
hac nostra culpa vehementer stabiliri, meritò vnūquemq;
nostrum decebat, vt excusso omni præiudicio, depositis
affectibus malis iudicandi magistris, abiecto deniq; odio,
rancore, inuidia, ambitione, *φιλονικία, καὶ κακῆς θείας*, sincerè
veritatem indagaremus, inuentamq; retineremus, chari-
tatem & pacem religiosè studiosèque coleremus.

Quamobrem etsi diligenter semper cauerim, ne quo-
modo & ipse funiculum contentionis trahere viderer,

tuo-

tuoque solius instinctu, me cum Hamelinanno Olden-
 burgico Superintendente committi permiserim: tamen
 adhuc in ea sententia sum, vt, si illi, de pace & concordia
 ineunda nobiscum cogitare, velint, præsertim in hoc Eu-
 charistico dissidio, quo tam periculose perturbatur hodiè *Vid ad Cō-*
 Ecclesia, flabellis quorundam Pyrgopoliticum non se- *cordiam.*
 gniter ad hanc discordiam adiuuantibus, adhuc longè
 præstare existimem, altercationes diurnas omittere, ac
 συζητισμὸν aliquē querere, Scripturæ non solum λέγειν, sed
 etiā διαλογίζαν scrutari: patrū hyperbolas (Qui nihil ferè re-
 liquum fecerunt, quod huic Sacramento non attribue-
 rent) cum iudicio legere, repudiare anabaptistarum con-
 temptionem, vtrinque confiteri in legitimo vsu verum
 corpus & sanguinem Christi vescentibus in hoc epulo sa-
 cro salutariter offerri, & Sacramentaliter exhiberi, de mo-
 do præsentia amicè & placidè conferre, viamque ad con-
 cordiam querere; quæ si statim se non obtulerit, sine odio
 tamen, vt dictum est, & acerbitate dissentire, ac, vt Cicero
 cum Torquato de Epicuri dogmate disputans dixit, in le-
 uitate Græcorum (qui maledictis eos insectantur, à qui-
 bus de veritate dissentiunt. Quod & Augustinus de here-
 tics conuictis scribit) illam animorum peruersitatem re-
 linquere. Hæccine vera rectaque sunt? Hæc ne moderatis
 ingenijs, quæque salutem non victoriam querunt, con-
 sulta & accepta? Sed, inquis, cum talis ἐπιείκεια, quam mo-
 dō prædicas, verè Euangelij candidatum deceat, cur tu i-
 gitur tanta acerbitate aduersarium excepisti? cur limites
 huius modestiæ excessisti? Fateor sanè contra consuetu-
 dinem meam id à me alicubi in hac διατριβῇ factum: sed
 qui conferet tamen meam responsionem cum illius ac-
 cusatione, longè me mitiorem fuisse videbit, quàm rei in-
 dignitas postulauerit. Prætercà scis etiam tu, & testis mi-
 hilo-

hi locupletissimus cum nonnullis alijs fide dignissimis
 esse potes, eo animo à me non fuisse scriptam, neque ad te
 missam, ut typis euulgaretur. Quid enim doctorum ho-
 minum conspectu, aut luce publica dignum habuit? nisi
 fortè illius, qui stulto dixit secundum stultitiam suam re-
 spondendū, ne sibi sapere videatur, approbatione, con-
 sistere posse iudicasti: Qui cum omnium testimonio sa-
 pientiae punctum attigit, agnoscere temeritati tuae, prae-
 sertim cum audiam pluribus gratum fuisse, quod vnum,
 qui se ferocis illius arietis cornibus obiecerit, extitisse vi-
 deant. Non defuere quidem complures alij, qui causam
 ipsam copiosius, elegantius, solidiusque tractare potuis-
 sent, & quos etiam propius attingebat, quippe qui nomi-
 natim ab eo impetuntur, sed illi leonum instar aduersus
 tam vile animal pugnare non sunt dignati. Quod enim
 personam ipsius attinet, certè nullo celebriori antago-
 nista dignus videri potuit: cum nihil nisi suorum socio-
 rum quiesquilias, ferè dixerim stercorea, conuerrens, se ma-
 gis ipsum, & suos consortes, quam aduersarios conta-
 minet. Ut mirum sit, neminem esse, praesertim inter
 eos, quibus suos labores dedicat, què pudeat tam inepta-
 rum ac putidarum chartarum, & qui hominem à scriben-
 do seriò dehortetur. Quid enim praeter rancidas calu-
 unnias, puerilia sophismata *denosylas*, malè detorta, impro-
 bè mutilata, & perperam intellecta, tum Scripturae sancte,
 tum veterum scriptorum dicta, (quibus iam millies re-
 sponsum est) cum summa impudentia & stulta arrogan-
 tia habet? Eri enim qui primum intuetur, *καλὸν καὶ κακὸν*
 putet: tamen cum propius accedit, planè *ἐν κείνῳ οὐκ*
*ἔστιν*prehendit. Vixit olim Parisijs vir incredibili me-
 moria, iudicio penè nullo, Nigonij nomine, qui cum pre-
 legendo infinitos sapè autorum centones congereret,
 pro

pro Nigonio Nugonius dici cœpit. Simile accidit nostro nugatori, & monstroso Licentiato, qui cum iudicio sano careat, vbiq̃ue accumulât Scripturas & auctoritates, & siue rectè, siue frumb / semper ei est bonum argumentum: atque ita pro dilucida problematis alicuius explanatione, nascitur ei sæpiùs confusum chaos rudis indigestaque moles locorum scripturæ, ad rem parum faciendum. Et cum nulla penè syllaba sit in toto hoc tumultuario scripto, qua præstantissimos viros, quos accusat, falsitatis aut erroris conuincat, sed suam potiùs insecitiâ multipliciter & turpiter prodât: tamen se egregiè suo officio functum credit, si tanquam rabidus canis omnes eruditos, & pios homines allatret, omnibus tam vicinis quàm peregrinis, velut rixosa anus, molestus sit. Si hoc est Theologum esse, sine mente & iudicio Scripturæ & veterum sententias quouis modo confarcinare, quilibet se vel triduo non solum Licentiatum, sed etiam Doctorem & Magistrum nostrum Theologiæ profiteatur. Quamobrem cum iterum me grauaueris nouo ipsius ad me misso scripto, quò falsi accusare nititur Ambrosium VVolfium, & alios quosdam præclarissimos viros, quibus ille dignus non est, corrigias calciamentorum solvere, ego quoque tuo postulatu rursus exiguum hoc *ἀντίγραφον* cornigero huic *ὀφείλω* obijcere sum coactus: præsertim cum illi, quos ferire non desinit, iam attrita & vacillantia eius cornua, aut non sentiant, aut contemnant. Mihi enim indignum videtur, à tam excellentibus viris, & qui Ecclesiæ Christi summo ornamento & emolumento sunt, vel leui saltem *ἀντιφύλακον* rabiosæ bestię insultus non auertere: *ὅτι γὰρ οἶμαι δευτερόν εἶναι* (ait Socrates in Apol.) *ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι*. Tu valet, & cum amicis, quibus grata erit hæc nostra opella, communicato: Sed.

ad publicos typos ne admittito, ne crabrones excitemus:
nam aliud est amico, aliud omnibus scribere. Quamuis e-
nim non vereamur languidos eorum ictus (iam dudum
enim in alios infixis aculeis suis morti propinqui sunt)
tamen bonas horas meliùs collocare possumus, quàm
hisce odiosis certaminibus perpetuò vacare. Deus Ec-
clesiæ suæ pacem, eam, inquam, pacem, quam Zacharias
Propheta vnicè nobis commendat, nempe quæ in verita-
te, quam rectè etsi ethnicus philosophus Plato, ἡδυσ-

τον τῶν ἀρετῶν ματρὶν vocauit, consistit, vale ite-
rum, Dat. Anno 81.

Respon-

RESPONSIO ALTERA PE-
tri V. varenburgi ab Altenkirchen adscriptum
H. Hamelmanni, quo hic conatur probare,
Ambrosium V. volfum & alios (quos ipse ap-
pellat Sacramentarios) falsò pro se alle-
gare B. Theodoretum testimo-
nia.

Ag. A. 3. in præfatione alloquitur diuersorum ^{Tem. præ-}
locorum Ecclesiastas, manipulares scilicet ^{sentium}
suos, & narrat quemadmodum aduersarij, ^{status felix}
quos suo iure (omnia enim huic Licentiato ^{simul & in}
^{felix.}

libera sunt) Sacramentarios nominat, deprauatè & falsò
citent Theodoretum, virum alioqui beatum: & inter re-
liquos primo loco Rodolphum Gualtherum taxat, quasi
is Christi corpus certo cæli loco affigat, ac cælum putet
amplissimum esse regnum, & velut aliquem terrestrem
Paradisum, ferè vt campi sunt Elysij; cum tamen suo iu-
dicio nihil aliud sit, quam vt opica quædam, vel vbiqua-
ria (ad quam opinionem nunc tandem quoque incli-
nat Chemnicus) non cælum, sed abyssus: in qua promi-
scuè versentur Deus, Sathan, angeli, homines, pii, impii,
imò volucres cæli & pecora campi. Hic scilicet est, ille
ego Hermannus Hamelmannus Seraphicus Licentiatus, ^{ironia.}
Superintendens, cui dum Scholæ passim & Academiæ (vt
ait) frigescent, & in magnis Ecclesijs doctores silent, cum
paucis quos affatur, velut pueris Hierosolymitanis, osi-
anna sit acclamandum Christo, & vt laironiè cruce te-
stimonium laboranti veritati perhibendum: aut vt Ath-
lanti cælum humeris ferendum, Experge facit ergo suos
B 2 hoc

hoc tanquam classico, vt pugnent, laborent, clament,
 (quod profectò iam dudum nimium faciunt impuden-
 ter) pro doctrina ea, quam ex ore Lutheri (Christi debuit
 dicere) hauserunt: en castrensem planè, vtinam castratū
 potiùs theologum, At quis non vicissim cum illo Satyri-
 co hic exclamet, ô stultas hominum mentes, ô pectora
 coeca? Siquidem se à tam fatuo scriptore permittant se-
 duci. Sed videamus tamen, quid huic tam *σεμολόγῳ* Thra-
 symacho vel potiùs Thrasoni, nostro more, non cæsim,
 sed punctim obijciamus, ac respondeamus: non iam luci-
 fugæ, vt queritur mendaciter, sed lucipetæ, & qui aperto
 Marte cum hoste velitemus. Quod igitur ad personam
 Rod. Gual- Gualteri spectat, quem hic patrum Bergensium ardellio
 ther. parasitaster ignominiosè inter sacramentarios, & eos qui
 scripturā peruertunt, numerat, se ipsum ostendit liuidū
 potiùs conuiciatorem esse, quàm legitimum accusato-
 rem. Omnes enim passim Gualtherum pro erudito, fideli
 ac pio scriptore, & concionatore habent: cuius opera hi
 ipsi maledici & ingrati insectatores non raro cum fructu
 (si fateri velint) vtuntur. Et vt meum quoque de viro iu-
 dicium proferam, noui cum talem, cui pauci hoc seculo
 & isthoc studiorum genere, modestia, æquitate, atque stis-
 li suauitate pares reperiantur. Sed hæc omnia nihil iu-
 uant, quo minùs ab hocce inepto maleuolentissimò que-
 rabula, & scriptorculo *Scharteckenschreiber* publicè tra-
 ducatur. Quam verò ob causam? quid culpæ admisit?
 Scribit, inquit, cælum esse locum velut amplam regiam,
 in cuius angulo aliquo Christus sit affixus. Mira est huius
 nebulatoris conuoluulæ perplexitas. Hic negat cælum
 locum esse, & Christum certo cæli loco affixum esse, a-
 liàs negat in cælo pro arbitrio moueri, ire, stare. Rursus a-
 licubi ait, vltra cælos exaltatum esse, alibi intra & extra
 cælum

cælum esse. Quò teneam vultum nutantem Protheca modo? Siccine elegantes Theologos Scripturæ dictis, velut puerospila palmaria, ludere decet? Si cælum nunquam locum significat, quem Christus cepit, vel quo Christus exceptus est, (perinde enim est hoc, aut illo modo loquaris, etsi quidam, qui cornicum oculos configerentur, magnum hîc discrimen, id est, nodum in scirpo inveniunt) dicat nobis constanter, quò tandem ascenderit cum sursum ferretur, & corpus suum syderibus inferret? Dicat vbi modò sit, & vnde postremo die rediturus sit? Si in loco nullo Christus homo est, cur igitur in multis locis, cur in omnibus esse affirmant? Imò cur alibi intra & extra, infra & supra cælum esse scribunt? quæ haud dubiè locorum differentias denotant. Verum quia paulò post rursum de his dicendi occasio erit, nolo hîc esse prolixior, sed relicta præfatione ad ipsum opus progredior.

A. 6. Oblectat se Dominus Licentius Superatendens, commemoratione diuersorum Ambrosiorum, eumque qui cognomento VVolfius dicitur, mirificè execratur; quasi is templum concordiae Schmidelinicæ, id est, Pithij sacrarium, confœdauerit, prophanauerit; aitq; illum septem peioribus se dæmonibus (quomodo clarissimos pijssimosque viros Danæum, Sturmium, Beyerum, Palmerium, Vrsinum, Zanchium, Oleuianum notat) assumptis, instructum insuper linguarum cognitione, & magna eloquentia in aciem prodire, ac nō minùs, quàm Iudæi olim in horto factitarunt, Christum in cælo vinculis constringere velle: additque aperta mendacia exmeramalitia, suggerente sibi suo patre Sathana, profecta, quasi VVolfius affirmet, Christum hominem nihil habere & retinere, aut etiam accepisse (vt indoctus homo verbaineptè commiscet) per mirabilem illam duarum na-

turarum in Christo vnionem, nisi quod habeat naturæ humanæ proprietates, & nihil ei attribuendum dicat, quod superet humanam conditionem, aut si tale quid ei attribuat, id κατ' ἄλλο intelligendum esse contendat. Hæc est vehemens critici, aut potius cretensis nostri accusatio; quæ si dubites Nicolae, quomodo sit refellenda, per simplicem inficiationem, inquam, cui acquiescere qui nolit, legat & cognoscat aduersariorum scripta, quæ sunt passim in medio, neq; vni duntaxat parti auditæ ilicò assensum præbeat. Αμφὶν ὁμοίως ἀποσώδου, Senatusconsultum erat Atheniensium æquissimum, & sanctissimum, quod qui sequetur, φλυασιὰς maledici Licentiati facillè deprehendet. Nam si ego singula vellem repetere, actum agere viderer, & cramben bis opponere.

A. 7. Multa congerit (vt ipsius mos est) maiorum testimonio, quibus Christum hominem diuinis donis exaltatum, regem Dei & Dominum exercituum probet. Sed omnia hæc sano Ecclesiæ orthodoxæ, non insani Licentiati sensu intellecta nemo negat. Itaque cum sua vmbra pugnat Spernologus sententiarum magister, frustra quæ sudat in comportandis Scripturæ & veteris Ecclesiæ locis. Si scire nostram sententiam vult, neque hucusque intellexit, sic paucis cognoscat: Credimus Christum Iesum Deum & hominem esse, in vna persona seu hypostasi duas naturas, singulari & inexplicabili ratione vnitas, integras, non permixtas neque confusas habentem. Et quia Deum esse credimus, Dei proprietates eum retinere: quia hominem, hominis quoque indubitanter statuimus. Cum igitur Dei sit omnipotentem esse, omnia ex se scire, viuificare, adorabilem esse, & vbique præsentem, omnia gubernare, quid opus est alteri ipsius naturæ, id est, humanæ, hæc quoque ἰδιώματα aliter, quàm quatenus personalis.

*De duabus
Christi na-
turis in
vna persona*

sonalis vnio admittit, tribuere? An non sufficit semel Christum Deum esse, omniaq; Dei propria munera possidere? Rursus cum hominis sit infirmum, Deo propter nostrum peccatum obnoxium, afflictionibus subiectum, patibilem, denique mortalem esse, nonne sufficit peccatum in suo corpore expiasse, ac poenam, quam nos merueramus, hoc est, multas vitæ arumnas, ac tandem crucifixionem atque mortem in eodem passum esse, adeoq; etiam sensum iræ Dei in anima, horribili cum anxietate, gustasse, vt non sit necesse, diuinam quoque in eo naturam quomodolibet patibilem passamve inaudito sermonis genere fingere? An non satis est mente nos intelligentes esse, etiamsi corpus natura sua maneat brutum? Quid attinet ab Eutyche, Nestorio, Arrio, Valente, Photino, Manichæis, Acephalis, hoc mysteriū de vnione *ὑποστατική* discere? cum cōstet omnes illos horribilibus ac blasphemis erroribus inuolutos, ab orthodoxa Ecclesia defecisse, & damnatos esse? Igitur farraginum magister Sycophanta, cum tuæ farinæ & factionis sociis formulariis, & nos, clamate, Christi omnipotentiam negare, maiestate cum sua spoliare, & in ordinem eorum, qui nihil quàm homines sunt, redigere: fabricate quotidie noua argumenta, hoc est, nouas præstigias, quibus viris ac mulieribus, imò & infantibus oculos perstringatis, ne discant tantarum rerum, quæ inter nos controuersæ sunt, & ad summam felicitatē, necessariamque Christi cognitionem, pertinet, veram sententiam: incitate eos, quantum potestis, in nostras Ecclesias atque Respub. nunquam tamen vos sapientes esse, vel Spiritum Dei solos habere, cuiquam prudenti persuadebitis.

A. 8. Ait Christum, imò humanam Christi naturam intra & extra cælos esse. Quod præter contradictionis implicatio-

*Andici
possit Chri-
stum esse
extra ca-
lum.*

*Heshusius
libro con-
tra Galu-
num pag.
30.*

plicationem, manifestam continet blasphemiam. Nam quocunque intelligat cælos (nisi fortè de aspectabilibus loquitur, qui & perituri, vel potius reformandi vnà nobiscum sunt) seu pro creatura, seu pro creatore, semper conuincitur intolerabilis & flagitiosa inscitia. Cum creatore enim vnita est humana natura Christi in vnā substantiam, extra quam nunquam est: creato autem cælo exceptum, vel (vt Heshusius loquitur) conclusum esse Christum, D. Petrus affirmat: Cuius testimonio plus fidei adhibendum, quàm octo millium formulariorum subscriptionibus. Mirandæ ergo sunt horum hominum speculationes, qui Scripturæ phrasibus non contenti, Christum extra cælos collocant, quum in cælum ascendisse, in cælo ad dextram Dei esse, cælo exceptum esse, vel cælum excepisse (eodem enim redit) ipsa Scriptura, atque omnis aetatis Christiani dicant & credant. An non ipsi quoque Papistæ fatentur, Christum personaliter esse vbique, localiter in cælo, sacramentaliter in Eucharistia? Quibus verbis quis potest negare, tres diuersos essendi modos affirmari? Item cælum in quo Christus sit, locum esse: item localitatem iis attribui, qui hoc modo, quo Christus secundum humanitatem, in cælo esse dicuntur? Quid ergo prohibet, cælum in perituum vel mutabile, & in non perituum seu immutabile diuidere? quod meo iudicio neque absurdum, neque incredibile est, vt scurrilibus scommatibus Hamelmanni non sit locus, cum quærit, vbi futurus sit Christus, si in cælo est, quando totus mundus igne conflabit? Erit enim certè tunc eo in loco, vbi flagella nectet, quibus puniat eiusmodi sannas securorum superintendentium. Sed quoniam Hamelmannus Patrum fidelis filius videri vult, legat quæ ipsum docet B. Fulgentius, nobilis & pius Episcopus ad Thrasymundum Regem Arrianum,

num, li. 2. cap. 5. Quod caput peculiariter oppositum videtur ijs, qui de cælo locali & Christo in eodem collocato, Hamelmanni more disputant. Nam apertè affirmat Christi humanitatem localem fuisse (quod Hamelmannus in Theodorero reprehendit) idq; ex ascensione probat, argumento aduersarijs nostris valdè contrario. Item: cum ait, Christi humanam naturam vel substantiam in cælo absentem fuisse ante ascensionem, & terram dereliquisse, cum ascendisset in cælum. Item, eum ad patrem ascendere, illi seruit ad probandum, quod terram reliquerit, & corpore suo localis sit, & sui corporis localitatem non amiserit: Item quod de cælo sit rediturus ad iudicium; & plura alia, quæ ad hanc rem affert, tam auctoritate diuinæ Scripturæ, quàm patrum (vt loquitur) fidei veracique sententia. Contra verò diuinitati, non humanitati ascribit, quod sit immensus, infinitus, vbique præsens, omnia; replens, testis cogitationum, futurus iudex, & retributor cunctorum, cælum nunquā dimittens, neq; terram, præsens nobiscum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi, habitans perfidem in cordibus nostris, & loquens in Paulo, ac reliquis verbi sui fidelibus ministris.

B. 1. Nititur probare multis scripturæ locis, Christi corpus, iuxta maiestatem suam, simul in diuersis esse posse locis. Cur autem non ait esse? Cur non in omnibus locis? Verùm quæ sunt illa scripturæ loca? Superuacaneum est omnia capitulatim repetere; dicam paucis, nempe, quæ referunt Christum dæmoniacos sanasse; opera Diaboli destruxisse, caput Serpentis contriuisse; mortem aboluisse, vitam recuperasse, vicisse mundum, saluasse, remississe peccata, viuificasse. Hæc cum sunt opera Deitatis propria, tamen humanam Christi naturam perpetrasse autumat.

*Cyrl. in
Epist. ad
Orientales.*

mat. Hoc verò nunquam sacra Scriptura, neque vllus pa-
trum affirmavit. Etsi enim pleraque cum humana natu-
ra, pleraque per eam effecit: tamen scimus humanam e-
ius naturam morti succubuisse, victam esse à mundo, vi-
nificatam à Deo: Neq; hæc per œconomiam, vt falsò &
imperitè vnà cum Marcione & Manichæis hanc huma-
nitati Christi tribuunt, sed reuera & propriè. Deinde il-
lud admodum mirabile est, quid sibi velint non solum
hic, sed etiam ipsius socij, quum de maiestati (vt barbarè
loquuntur) corpore Christi agunt. Quæro à formularijs
illis Schmidelinicis, maiestatem hanc corporis Christi
quo in prædicamento collocent? Si idem quod de cælo
responderint, extra & supra prædicamenta esse, etiam ex-
tra & supra Deum esse fateantur oportet. Nam & Deus in
prædicamentis collocatur in scholis Christianis. Sin in
prædicamento Substantiæ statuunt esse, creata erit, vel in-
creata. Si creata, non ergo infinita: Si increata, Deus ergo
erit, & corpus Christi, id est, res finita capax erit propriè
(καὶ ὑποβάσιν enim, seu κατ' ἄλλο non ferunt) infinitatis, id
est, erit infinita, absurda & impossibili cōtradictione. Sed
negabunt, & verè quidem, in Substantia esse. An ergo in
Quantitate? neque hoc. Nulla enim quantitas immensa
est. In reliquis verò esse non potest, præterquam in Quali-
tate. Quid verò? Qualitas an aliam rerum substantiam
faciet, re ipsa in priori sua forma manēte? Quid hoc mon-
stri est? Inauditū sane paradoxon. Cōfitentur autē formū.
Istæ, corpus Christi physicū, organicū, certo cæli loco es-
se (et si alibi cælū locū esse negant, in quo Christus sit) sed
idē corpus maiestate, id est, nona qualitate affectū, nō no-
nā substantiā factū, in certo loco cæli nō esse, verū ybiq;
item immensum esse, & absque sua (quod necessariò se-
quitur) φύσει. Siccine ergò duo vera corpora Christi sunt?

*De mai-
estate cor-
poris Chri-
sti.*

aut

ut hoc maiestaticum, physicum & organicum non erit?
 natura humana priuatum erit? & corpus tamen nihilo-
 minus humanum erit? Sic dixerit aliquis Hamelman-
 num non amplius esse hominem naturalem, quia sit Li-
 centiatus Theologiæ: Vel Licentiatus cum sit, duplicem
 esse hominem, quod nemo negauerit, qui illū nōrit ex-
 actius. Verū nobis pergendum est, quia breuitati stude-
 mus, ne cū locuteleio & ipsi *θεολογίαν* affectare videamur.

B. 2. Hoc cornuto Syllogismo vtitur: Sancti Ange- *De attrib-*
 li (ait) soli Deo seruiunt: Atqui & Christo seruiuerunt esu- *is Christi.*
 rientī: Ergo Christo esuriēs, id est, quatenus homo, Deus
 quoque est. Hæc est necessaria argumenti Hamelmanni-
 aci consequentia. Sed dicet se hoc nolle, verū humani-
 tati eius *ιδρώματα*, tantū Deitatis conuenire probare vel-
 le. Atq; hoc fieri nequit, nisi statues humanam naturam
 Deum esse: quod certè non audet confiteri, etsi Deifica-
 tionis vocabulum (Quod Schvvenckfeldio cum quibus-
 dam patribus, sed diuerso sensu vsitatum est) auidè arri-
 pit. Deinde quis eum docuit, Angelos soli Deo seruire,
 cū non minùs ad custodiam hominibus dari scriptura
 doceat? an ergo diuinus cultus hominibus quoque con-
 uenit? Quod autem hoc in eodem loco semen mulieris
 caput Serpentis contriturum ex Genes. 3. adducit, nequa-
 quam ei seruit ad probandum quod vult. Semen enim i-
 bi integram personam significat, quæ ex Deo & homine
 constat, vnde & Mariam *θεοτόκον* fidelis antiquitas contra
 Nestorium probauit. Si enim nudam vel *καθ' εαυτήν* huma-
 nitatem intelligat, scimus illam non contriuisse, sed con-
 tritam & victam fuisse, ac morti succubuisse (sponte qui-
 dem, sed reuera tamen, nō *δικονομικῶς*, vt Deum, mortuum
 esse dicimus) sed per Dei potentiam vitæ restitutam, &
 tamen, quatenus Deo secundum *ὁμοῦσιν* vnita est insepa-

rabiliter, serpentis caput vicissim contriuisse, sibiq; subieccisse, ac in æternū ei dominari. Si aliter intelligit Dominus Licentiatuſ Superintendens, non satis diligenter attendit lectioni Scripturæ, iuxta Pauli præceptum, Sed pergit in coaceruandis Scripturæ testimonijs, quamuis plerumque, vt Andabatæ, in tenebris pugnet, & ob id ærem feriat sapius, quàm aduersarios.

*An Christus post
ascensionē
apparuerit
in terris.*

B.3. Detestatur eorum errorem, qui dicunt Christum post ascensionem non comparuisse in terris. Quamobrem? quia etiam post resurrectionem apparuerit quibusdam. Quanquam autem argumentum hoc sumtum est ex loco, Baculus stat in angulo; tamen ipsis vehementer repugnat. Aiunt enim ascensionem Christi non localem remotionem, vt omnis credidit orthodoxa antiquitas, sed disparitionem esse, qua Christus sit factus inuisibilis: Reditum verò eius ad iudicium, resumptam visibilitatē. Atqui Petrus ait, oportere Christum cælo recipi eò vsq; donec omnia sint reparata, quod illorum opinione significabit; tantisper inuisibilem manere: Si ergo inuisibilis manere debuit, quomodo quæso comparuit? An ne etiam iam dudum ad iudicium redijt? Quid igitur expectamus noniſsimū diem? Quid ἀποκατάστασιν πάντων? Quis huic malè sano disputatori credat, qui idem affirmat & negat, idem, inquam, eodem tempore, & eodem respectu? Interim admonet tamen V Volſium, Danæum, & reliquos suos aduersarios, vt pudoris sui memores sint, dum ex ipsius malè cohærentibus rationibus ἀποκα quædam colligunt, quæ ne ipse quidē potest disponere, vt in acie consistant. Vicissim autem sit admonitus Magister noster calumniarum, dū ait hac ipsa pagina, nos Christo homini non plus tribuere, quàm alijs sanctis. Quod impudens mendacium nulla alia refutatione eget. Sua enim
sponte

spontè concidit, & vel sola narratione confutatum in-
telligitur. *eis νόμος νόμοις ἀρχαῖοι μὲν ἀρχαῖοι.*

*De autoritate
Luth.*

B. 5. Quædam Lutheri verba Germanica adducit, quibus ille à se dissentientes contumeliosè reiecit, nempe quia Doctori Ecclesiæ fideli quidem, sed tamen & vitis suis obnoxio, illud cælestis Patris testimonium, quod de Christo Iesu pronuntiauit (Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene placitum est, hunc audite) nolumus accommodari. At dum id tentant quidam illius nimij assentatores, verius Chami fratres euadunt, & patris verenda detegunt: id est, nimis laudando faciunt, vt suspectum & cōtemptum reddant. Quod verò hoc ipso loco immeritò suos aduersarios conqueri ait, quòd in Synodis non audiantur, neque ad publicam disputationem admittantur (quod iure fieri se publicato scripto sufficienter affirmasse iactat) sui Pouchemij Ciconiarij testimonio putat manifestum esse, quod ille ex Augustino aduersus hæreticos Maximinianas, & Iulianum adducit. Verùm hinc elenchus committitur petitionis principij, tam celebribus scriptoribus, qualis est Hamelmann, valdè probrosus. Quando enim probauit aduersarios suos esse hæreticos? quando in legitima Synodo seu merica, seu œcumenica cōuictos & damnatos? Schmalcaldiæ, ait, anno 1537. à conscriptis Theologis. Quod falsum esse inde constat, quia acta testantur, pacem & concordiam constitutam esse inter Lutherum & Heluetios, nulla vtrinq; reuocatione, sed tantum suæ sententiæ dilucidiori explicatione facta. Quare si prius hæreseos condemnati fuissent antagonistæ, id iniquè factum oportuit, aut simulata fuit Lutheri concordia, quod tantum virum minimè decebat. At dicat nobis tertius è cælo Cato Hamelmannus, quòd maius ius habuerit Lutherus condemnandi Zvinglium,

quàm Zyvinglius Lutherum? Quia prior Ecclesia reformationem instituit? nego. præcesserunt enim eum VVickleff, Hus, Sauonarola, VVesselus, Zyvinglius. Quia in Germania vehementiori zelo? contra potentiores hostes? At alij non in vilioribus locis, maiori periculo, pari zelo, quòdque reliqua superat, nonnulli mortis & crudelium suppliciorum martyrio. De donis verò, quibus vtramque partem benignus ornavit Deus, nihil attinet dicere: præclara fuere illa tam his, quàm illis. Quo iure ergo alter alterius servum, qui suo statque caditque Domino, iudicare potest? De quo hominum, præterquàm vno Christo, cælitus dictum est, Hunc audite: Hoc verò sæpius visum est, ut qui ipsi maximè culpabiles essent, alios innocentes, & veriorem causam tuentes, persequerentur. Quæ admodum Hamelmannus nunc ubiquistrici conciliabuli mancipium, iam dudum Eutychianismi, Nestorianismi, Papismi, Baalismi, Epicureismi, tandem etiam Arianismi reus, nihilominus viros ex eruditione, pietate, fidèq; celeberrimos traducere, calumniari, damnare audeat: atque hæc tanta quidem crudelitate, ut ne audiendos quidem, sed magistratui puniendos existimet. Bene autem habet, quòd hi plerunque prudentiores æquioresque sint, quàm ut horum sanguinaria consilia sequantur. Et si enim nonnulli ab istis *ψυχотυράννοισ* seducti paulò ultra metam, & quod dici solet, *ὑπὲρ ἑσκαμμένα* ferantur: tamen eò nondum processisse speramus, ut *ἀπὸνδον πόλεμον* in Christianismo approbent, quòd certò futurum sit, si partem aduersam non putent esse audiendam, aut ad vllam de concordia ineunda Synodum admittendam. Videte igitur viri Principes, & quibus est commendata Ecclesiæ & politiæ Christianæ cura, quales habeatis superintendentes Hamelmanniacos, quàm periculosa dogmata, quàm cruenta

*Apostrophe
ad magistratus.*

truenta & planè lestrica factiosorum hominum de componendis controuersis exemplaria. Hó sine Perillos, Hamanos, Chrysaphios, Dioscuros ampliùs & solos quidem audiendos putetis? an non iustiùs à se excogitatis ardentibus tauris subiiciatis? vel ad propria patibula suspendatis? vel saltem exilio mulctetis? Sed tantam poenā aduersariis nostris nondum optamus: saltem vt supercilium istud papale, illa præiudiciorum temeritas in iis cohibeatur, flagitamus.

Deducatur causa ad legitimum concilium: remoucantur studia partium: beneuolè & sufficienter mutuò audiātur omnium rationes: prudenter circumspiciatur via ad concordiam. Hæc ubi facta fuerint, adhuc spes est de pacificatione: sin minùs, vehementer metuo toti Christiano orbi, Dicam enim vobis, patres patriæ, quod mihi persuasissimum est, quòdque res ipsa clamat, duæ hæc voculæ (corporalis præsentia, & oralis manducatio) plus quàm duo potentissimi Tyranni Ecclesiæ Dei nocuerunt: vt non frustrà præfagierit olim optimus ac prudens Melanthon (prudencia enim quædam diuinatio est) nisi temerè de hisce litigantibus poena irrogetur, grauissima scandala, imò parricidia inde oritura. Quid enim ferè tam diuturna bella, persecutiones, furores in regno Fræciæ, & Belgio nostro, in vestra verò Germania tam periculosa dissidia peperit, quàm hæc ipsa aduersariorum noua doctrina: quæ non vera, sed imaginaria est, quāuis ab ipsis pro Dea colatur & propugnetur. Iam dudum enim, Principes, illæ Regionès aliquam reformationem admisissent, nisi Antagonistæ nostri suam hanc Deam tam venerabilem, ac tantum non adorabilem, nostram verò causam tam retrā ac detestabilem eis reddidissent, vt nos, quasi *θεομάχος* gigantes Deum è throno suo deturbare velle, honorem & poten-

potentiam Filio ipsius auferre, eumque, qui æternus est Deus, in hominum duntaxat ordinem redigere, omnem denique religionem Christianam extinguere, & Turcicā substituere velle crederent. At cur hæc agūt? cur tam horrenda mendacia de nobis spargūt? Quia humanam Christi naturam cum ipsis non docemus, quasi omnipotens quoddam & immensum numen esse, ipsique Deitati æquale, & ubiq; præsens omnia replere. Item, quia carnē & sanguinē eius, propriè loquēdo, ore & dentibus mādūcari & bibi inficiamur; imò quia ipsorū contradictoria Paradoxa (quibus ne ipsi quidē, vt credo, fidem constantem adhibēt) non acceptamus. Hæccine iusta causa est nostræ condemnationis? & tamen non aliam esse ne ipsi quidem negare possunt. Patiemiini igitur, ô sacri ^{ποιμένες λαῶν}, patiemiini hos Pyrgopolinices, hostribunitios clamatores, hos apros Caledonios, yneam Domini diutiùs vastare, omnia perturbare, misere plebi illudere, subditos, imò & liberos ac coniuges vestros seducere, tandem & vos pro pmodum ipsos ab his nouis Pontificibus exautorari, & regno exterminari? Sed abrumpo querelam. Date potiùs Patres, per Deum immortalem vos oro, operam, vt hisce dissensionibus finistandē aliquis imponatur, ne nimium altercando, non solū veritatem, sed etiam animæ salutem (quod necesse est sequi) vnā cum imperio vestro aliquando amittatis. Non dubito Deum affuturum vobis, si diligentes vos viderit Ecclesiæ suæ nutritios affuturum, inquam, & optatam, stabilemque concordia ac tranquillitatem largiturum per Filium suum, de cuius veritate & honore agitur. Sed hætenus digressi, redeamus ad rem nostram.

B.8. Recitat aliquot capita propositionum, è suspecti Morlini scriptis, de quodam Heidelbergensi colloquio, quibus

quibus vnico verbo respondetur, partim ambigua esse, partim vtrinque confessa, ferè omnia ad petitionem principij pertinentia. Negant Sacramentalem vnionem intelligi posse, & tamen ex eius intelligentia colligunt, Christi corpus vnà cum pane ore corporaliter recipi. Præterea fidem niri volunt humanis cõmentis, patrocinantur impiis summa impietate, dñi Christi corpus infidelib. tanquã margaritas porcis obliciunt, aut ipsius corpus euandidum & inefficax, quomodo certè minimè in Coena offertur, proponiturque; fingunt. Post hæc C. I. subiicit sua quoque quædam problemata eiusdem farinae, quæ anno 1558. Roschij pro impetranda Licentiæ laurea, publicè defenderit, vt intelligamus, quanta fuerit iamdudum magnifici viri dignitas, quanta præmaturæ ætatis diuinarum rerum in homine intelligentia. At nobis videtur ignauum fucus pecus, quia tot annis nihil profecerit: qui totum mūdum secum insanire putat; qui stolidè clamat, sibi vniuersam Scripturam & totum veterum Orthodoxorum eorum patrocinari, cum ipse sciat impudens esse mendacium; quod me modò probare non opus est. Τὸ γὰρ πρῶτον μα. αὐτὸ βοᾷ. Quod autem modū præsentia corporis Christi in pane ex Iustino, Cypriano &c. conatur astruere exemplo copulationis duarum naturarum in Christo, id eorum verbis non cõficitur, atque adeo ἀνανόητος est. Nequaquam enim (quod & ipse fatetur) personalis & Sacramentalis vnionis eadem est ratio. Idem & Papistæ norunt, qui etsi meliùs intelligunt vnionem personalem, quàm vllus ynquam Hamelmannus, nihilominus tamẽ μετυσίαν probarunt. Non vnit se cum quibuslibet instrumentis, quibus ad salutem nostrã vtitur Deus, nisi respectu quodam conditionis & pactionis. Neq; Patrum alius est scopus, quamuis multa ὑπερβολικῶς & improprie de Sacramẽ-

Iac. Andr.
in apol. ad
theses In-
golst.

tis scripserunt, & posteris (quod negari non potest) qui illotis manibus illa tractant, hallucinationis aliquā occasionem reliquerunt. Quod neutiquam fecissent, si prauidissent Hamelmannorum peruersitatem & flagitiosam inertemque audaciam.

C.3. Demum accingitur ad præcipuum institutum, quo VVolfium criminis falsi testimonij reum vult peragere. Hucusque enim quasi extra oleas vagatus, oberrauit in deserto Polytopiæ, vt propè attigerit regionē vbiqutatis, cui adiacet Mons omnipotentix, vnde rursus iter est ad fluētā Lethæa, eiusmodi scriptoribus, qualis est Hamelmam, notissima loca, nobis incognita & imperuestigabilia. Quid igitur? quædam citata à VVolfio Theodoreti testimonia concedit, quædam perperam allegata censet; quale est hoc, quod VVolfius ex Theodoreto conatur probare, Christi corpus, quamuis immortale sit factum, & in excelsis ad dexteram Dei collocatum, retinere tamen nihilominus priorem suam formam, figuram, substantiam, circumscriptionem, membrorum situm, numerum, dimensionem, & reliquas suas proprietates naturales, saluas & integras, neque hisce contrarias recipere: & plura alia quæ ex eodem recitat, vsque ad C. S. Cedo verò, quid hic habet quod reprehendat? quo ve falsi conuincat aduersarium Hamelmannus? Primò *σφάλματα* quædā (si diis placet) Theodoreti obiicit, quibus certè institutum suum non probat, sed tantum improbat, & eleuat auctoritatis antiqui auctoritatem. Leni hic cēsor: quasi is etiam qui aliquando malè scripserit, nunquam possit scribere benè. Quo argumento, aut potius inuidiosa traductione omnes simul veterū labores & sancta monumēta damnabit ingratus iste verbero. Certum est enim (vt homines sumus) nullum non aliquando hallucinatum fuisse. Quare non est, quod nāuos maiorum defendamus, neque etiam

verenda eorum detegere debemus temerè, vt illi solent
 malitiosi insectatores, & venenosæ araneæ; sed quod o-
 ptimum est in vnoquoque velut apes mella, exsugere.
 Qui tali animo non versantur in patribus, sepe plus impe-
 dimentum, quàm emolumētum inde hauriunt: Taceo, quod
 calumniis dedita ingenia, etiam rectè ab aliis tradita, ne-
 fariè peruertant: adeò vt etiam ipsa Scriptura sancta, non
 tam ad inuentionem veritatis, quàm ad præconceptas
 ἡ δὲ εἰς διέξαι (quæ non solum vt Ethnicus scribit medicus,
 ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων κώφους, ἀλλὰ καὶ τυφλοὺς ἐργάζονται) confirman-
 das illis seruiat: sicut & ipsum Euangelium Apostolus ait,
 quibusdam odorem mortis esse, cùm sinceris vitæ & salu-
 tis instrumentum sit. Secundò, prolixum facit Aristar-
 chus noster catalogum locorum ex Theod. quibus ipsum
 autorem potius sibi ἀντίλογον probat, aut probare cona-
 tur, quàm vt suum, inquam, propositum. i. VVolfij falsi-
 tatem demonstrat, atque ita discurrit negabundus, vt me-
 ritò quis ei Virgilianum illud inclamet; Quò nunc se pro-
 ripit ille? Nam quia perperam veterum scripta intelligit,
 aut malitiosè interpretatur, hinc alios putat falsò citare
 eorū testimonia. Refutet verò, si quid potest, quod pri-
 mo loco obduximus ei ex Theodoretò, cui in hac parte
 omnes orthodoxi scriptores consentiunt, vel certè nul-
 lus reclamat, Corpus, videlicet, Christi suas naturales
 proprietates retinere, etiam in gloria & maiestate sua con-
 stitutum. Probet circumscriptionem, i. dimensionem &
 quantitatem ad naturam corporis, quantumuis & Maie-
 state & gloria affecti, non pertinere. Affirmet ex patribus
 corpus vbique præsens omni aq̃ue instar numinis replēs,
 organicum & Physicum esse, quale Christo adhuc esse i-
 psi hi tergiversatores negare non audent. Euincat ab vilo
 Vnquam sano apud veteres, imò apud Papalistas porten-

tosum hoc dogma ubiquitatis (sic enim ipse eorum Hefhusius nominat) cuius nunc ipsum Sathanam pudet pro-
 pemodum, traditum & propugnatum fuisse. Quod cum
 non possit, quid prodest Nugonio plausura detruncato-
 rum testimoniorum ex patribus, veletiam, vt contume-
 liose loquitur Iacob Andr. ex matribus conuehere? Quid
 Cannas Mithridaticumque bellum, & periuria Punici fu-
 roris magna voce sonat, manuque tota? Lis est nobis præ-
 cipue de statu corporis Christi, non tam in gloria, quam
 humilitate constituti, & iam iam morituri. Ostendat er-
 go artificiosus Superintendens tale corpus tunc ubique
 præsens, aut à diuina natura separatum fuisse: ostendat in
 prima Cœna vno mensæ loco accumbens, immotum &
 integrum, omnium simul Apostolorum ora vnà cum pa-
 ne Eucharistico ingressum, à Iuda quoque deglutitum es-
 se. Hæc si nequit, facessat ex Ecclesia orthodoxa in Euty-
 chis & Marcionis castra arietinus gnato. At dicet, quem-
 admodum Gelasius acephalos sibi obiiicientes adducit;
 (quo se putabant vim huius demonstrationis posse effu-
 gere) quomodo ipse voluit, sic humanam sublimauit ma-
 gnificauitque naturam. Respondeo cum eodem Gelasio,
 planè sicut ipse voluit, & sicut per Prophetas suos antè
 prædixit, sicut per Apostolos suos, perque Euangelistas Ec-
 clesiæ suæ voluit intimari. De potestate, Domine Syco-
 phanta, nō dubitamus, quem omnia posse credimus: sed
 de voluntate constare debet; ne te quadrupes animal co-
 gamur credere, qui es bipes, id est, re ipsa futurum, vel mo-
 dō esse, quod nomine tantum hactenus nostro quidem
 sensu, habes.

*An Sacra-
 menta sint
 nuda, si-
 gna.*

D. 2. Aduersariorum taxat opinionem, quod ex Theo-
 doreto probare velint, Symbola esse nuda signa, non res
 ipsas, id est, corpus & sanguinem Christi, quia ille scribat
 Christum

honestioribus matronis litigant, ad sua tantum verba (quanquam sæpè & ne quidem ad sua) non ad aliarum attentæ sunt. Breuiter. Aut probet Hamelmannus, unde externa Elementa, quæ per verbum consecrantur ad diuinum vsum, hoc nomen Sacramenti acquirant, quod ipse, vt puto, illis non audet negare, aut omnino sacramenta, id est, externa signa rerû interiorû esse inficietur. Qui verò de præsentia illarum rerum garriunt, semperque crepant, illam corporalem esse oportere, in Eucharistiæ Sacramento non plus loci habet, quàm in Baptismo, & in quouis alio: Imò alia infinita loca scripture sunt, ex quibus longè commodior & magis necessaria de hac absentia vel præsentia ratione disputandi sumatur occasio. Itaque intempestiuè, etsi nimium tempestuose certant nostri aduersarij, *καὶ τὸ ἀποφασίζοντες, καὶ ἀποφασίζοντες, καὶ ἀποφασίζοντες*. Inter quos vnus ex præcipuis, id est, stupidissimus est in hoc tempore Hamelmannus, etsi impudentia nulli cedat. An verò ignorat, de quo disceptetur? Procul dubio de Verbis Christi, quibus dixit panem esse corpus suum. Præcipua igitur (vt hoc iterum repetam) quæstio est, de pane illo à Christo sanctificato, & discipulis ad comedendum porrecto ac commendato: Non de corpore Christi, vbi, quid, qualeuè sit, vel porrò futurum sit. Hoc enim notum & in confesso est. Quid autem prædicatur de pane? Dictum puta, nempe, quod sit corpus Christi. Quia autem hæc est incredibilis, absurda, imò impossibilis oratio, si propriè intelligatur, quærenda sanè explicatio, quæ sit sacramentis propria, veritati consona, fidei analogica. Quæ verò est illa? videlicet, quam modò diximus scripture & vniuersæ Ecclesiæ traditioni consentaneam esse: vt esse corpus Christi hîc metonymicos pro esse signum vel sacramentum corporis Christi, accipiatur. Hîc autem tan-

tanquam œstro perciti clamant, nos hac interpretatione
 corpus Christi transformare in signum ceu umbram cor-
 poris. Item corpus Christi è cœna suffurari, & cœnam do-
 mini sine domino instruere. Bona verba quæso. An ergo
 infaniêrunt in illis omnes veteres? Et plus videt quorun-
 dam recentium odio & inuidia excæcata ignorantia,
 quàm vniuersa crudita, syncera oculataq; antiquitas?
 At quidam ex veteribus negarunt panem esse figuram seu
 signum. Sic est, sed intellexerunt nudam & simplicem, vel
 simpliciter figuram non esse. Nam alioqui sacramentum
 non esset, si nullo modo figura esset. Omne enim sacra-
 mentum figura quædam est. Ergonè, quærunt iterum,
 Christi corpus eiusdem corporis signum est? Quæro ego
 vicissim, sanguis Christi testamentum in eiusdem sangui-
 ne est? Atqui Christus panem corpus suum ipse vocauit.
 verum quodam modo id est, in figura & significante my-
 sterio. Relinquitur igitur, panem Eucharistiæ figuram seu
 mysterium esse. Quod si figura, ergo rei veræ figura, id est,
 veri corporis Christi. Et proinde Christum hisce suis ver-
 bis etiam de re ipsa sacramenti, id est, de corpore suo lo-
 cutum esse probatur. Quod & inde constat, quia sacra-
 menta Relatiua sunt; vt patrem neminem vocare possu-
 mus, nisi respectu filij. Deinde & præsentia quædam cor-
 poris intelligitur, videlicet vt Relatiua sunt in suis termi-
 nis. Cur igitur, inquam, semper corporalem præsentiam
 vrgent, & in pane requirunt? Si enim materiam panis re-
 spiciunt, seipsos oppugnant: sic enim corpus Christi in
 loco fuerit, quod ipsi negant. Sin nouam conditionem
 panis, qua sacramentum est, non negatur à nobis in Sacra-
 mento esse corpus. Fatemur enim cum Irenæo, duas res in
 sacramento seu Eucharistia esse, & panem rem terrestrem,
 non, vt Erythraeus ait, cælestem esse. Sed hæc præsentia
 corporis

corporis corporalis non est, verum sacramentalis, solum respectu promissionis, qua se Christus suis fidelibus praesentem, salutarem & in ipsis efficacem futurum pollicetur. Verum ego nunc limites λακονισμῶ mei excedo, quare pedem refero ad institutum.

D. 3. Multa quaesitor subtilis interrogat de officio Christi, de vñctione, intercessione, & currit quidem, scilicet ἐκείνῳ, vt chartas & imperitorum aures oppleat. Nil enim ferè eorum quae hîc affert, nos negamus, sed maximè, vt à Theodoro to illa accommodantur, probamus. Verum mihi modò non vacat de singulis respondere, sicut neque quod de Christi adoratione ἀνακοινῶ, cui & olim aliquid fuit oppositum in priori responsione. De quo iniquè calumniatur Bezam : nam ille eruditè & antiquis orthodoxis consentienter hanc adorationis rationem explicauit, si modo cerebrum haberet Hamelman, vt posset intelligere.

D. 5. & 6. Similiter varia sciscitatur ab aduersarijs; sed quæ nec illi negarunt vnquam, neq; abs Hamelmanno concinnè aut legitimè allegantur. Nam quod de lupo aries instituit probare, vt cum falsi reum esse conuincat, nimis pueriliter & puditè ipse committit, eodem prorsus ingenio, quo est Selneccerus : adeò vt verè affirmare possim, quod quidem ad has controuersias attinet, nunquam me vidisse ineptiores, magis ridiculos, stolidiores confidentiores, barbariores, non scriptores, sed παλαιῶς quàm hos duos: atque vt cum doctissimo felicissimæ memoria viro Ioachimo Camerario fateri cogar, me mirari quòd non pudeat alterum, quoties putidas suas chartas inspiciat.

D. 7. Pergit querendo Licentiatus (vt abundare quaestionibus solent fatui) an admittamus similitudinem de ferro

Selneccerus.
Hamelmannus.

naturæ in Christo, Christus dissoluitur: Si proprietates quoque naturarum tolluntur, naturas ipsas tolli necessum est simul. In proprietatibus enim suis naturæ consistunt, & vt Theodoret. ipse loquitur, ἡ τῶν ἰδιότητων ἀνάγκη, ἐκ τούτου ἐστὶ φύσις ἀγενής. Ignis non est ignis, si non calet: aqua in Cana Galileæ vinum effecta, quod proprietates amiserat suas, naturam quoque aquæ amiserat. Similiter vxor Loth, cum in salis columnam transformata fuit, nō retinuit naturam neque proprietates hominis. Neq; hic quicquam fuci aut veneficij licet suspicari: Eiusmodi enim quæ sunt, non habent autorem Deum omnipotentem, sed fictorem cacodæmonem, aut discipulum aliquem eius præstigiatores, vel infamem magum. Porro hac ipsa pagina facie altera ex Nazianzeno adducit testimonium affirmans, corpus Christi nunc non alibi esse, quam cum eo, quod id assumpsit. At cum eo semper fuit, quamdiu fuit, quis id negat? Infert autē Hamelman, Ergo non est in loco, quam illationem nemo sanctorum patrum cum docuit, sed ipsius prostituta impudentia & inscitia. Sic enim neque in loco fuisset, quando fuit in vtero matris, qui tamen propriè locus dicitur, vel quando fuit in templo, vel in sepulchro, &c. Quippè & tum erat cum eo, quod id adsumpsit. Sed Hamelman, vt solet, ἀπολασχεῖ: & veterum scripta peruerse & perperam allegat. Nos, vt semel dicam, sic vsurpamus eorum autoritatem, vt cum explicare student Scripturam, ad eandem, non tanquam ad regulam Lesbiam, sed ad lapidem Lydium exploremus eorum commentaria: scimus enim eos hñc falli posse: vbi verò testimonium perhibent de Ecclesiæ confessione & doctrina, non temere repudiemus. Non enim hoc simplex esset error, sed destinata malitia, quam in illis nullo modo agnoscimus, Hamelmannū verò eius inimicū nequaquā iudicamus.

E. I. Rur-

Quid in pa-
trib. obser-
uandum

E. 1. Rursus centones colligit, & velut pannosus mendicus varia consuit ad rem parum facientia. Non enim negat VVolfius naturam humanam Christi euectam esse ad summam gloriam & immensam maiestatem (inferiorem tamen Deo) quippè cuius propria facta est, & cum qua *utitur* vniuersa est.

E. 2. Redit ad id, quod ex secundo Theodoret, Dia- *Corpus Christi-
nitum.*
logo de corporis Christi circumscriptione dicitur: Hoc enim admodum illius oculis dolet. Proinde ait esse hanc temerariam Theod. sententiam (ipse temerarius & leuis admodum censor) qua commoti Martyr & Bullingerus cò dementia prolapsi sint, vt Christum dicant suo corpore in cælo pergere, ire, stare, sedere pro arbitrio. Ecce gregarium illum millitem contra tantos herôes, quorum vnus plus eruditionis, pietatis, existimationisque habeat, quam totus exercitus Hamelmannorum. Quid autem ab illo Martyre & Bullingero est peccatû? quando abusi sunt testimonio Theodoreti? Quia Theodoretus, inquit, mox cum dixit circumscriptum esse corpus Christi, addit quoque diuina gloria glorificatum, & sessione ad dexteram Dei dignatum, quod ab omnibus creaturis adoretur. Ergo còclusio tenet in Elencho, nò causa; Quasi dicas, Philippus Rex Hispanorum est, Ergo non est Dux Burgundiæ, vel Rex est totius regni, & apud suos subditos honorabilis, Ergo non est modò Madrillæ, aut Toleti, aut Lyssibonæ.

E. 3. Contra Theodoretum concludit, circumscriptionem in corpus Christi non cadere post glorificationem. Quod si concederem, an non etiam in prima cœna circumscriptum fuit? An non post resurrectionem sæpè, imò semper, visum est esse circumscriptum? Quis vnquã in Theodoreto hoc tanquam erroneum dogma redar-

guit, quod dialog. inconfus. ait, sedere in throno gloriæ, id quod circumscriptū est, significare? Cur verò Hamelmanno circumscriptum dici non debet? Quia spirituale est, ait, quia exaltatum supra cælos, quia cælis excelsius factum, quia clausas ianuas penetrauit (ô Acumē Hamelmannicum) penè dixeram quia Hamelmanno ^{si a xpi dō} ^{vbiua}, intelligens cerebrum non est. Sed bene est, quod se mox ipse confutet: ex Epistola enim ad Hebræos inquit, sedere Christum suo corpore ad dexteram maiestatis in excelsis. Hic & sessionis & loci in quo, meminit Apostolus. Quod si verò neque Hamelmannus, neque nos hanc sessionis, & huius excelsi atque omnis in illa vita cælesti motus aut quietis rationem nondum explicare possumus, ferat nos cum scriptura ita balbutire, quæ & nobiscū balbutit. Cum & ipse hoc ex August. faciendum suadeat, neque nostrum quisquam aliter credidit, aut docuit unquam.

*Corp. status
post mortē.*

E. 4. Ex Augustino, Gregorio Nysseno, &c. vult probare, corpora beatorum fore spiritualia, serè vt angeli atque animæ sunt. Sed cū neque a pertis hæc scripturæ testimonij consent, cur antea reiecit Theodoretī auctoritatem, cū is similiter (vt ipse ait) sine scripturæ testimonio circumscriptionem corporis Christi asseuerauit? Hoc autem quod de spiritualitate corporum ait, etsi ipse August. quem ad hanc probandum potissimum citat, suadeat non altius esse rimandum: tamen quum de corpore Christi glorioso, vel vt ipsi loquuntur maiestatico (idem autem est, hoc, aut illo modo loquaris, quamuis scalmū hunc inuenit Schmidelin ad tuendam hæresin suam, vt maiestatem & gloriam Christi corporis distingueret) aggit, sine loco vel locorum spatijs corpora esse non posse disertè affirmat: Et Christus ipse inter Spiritus & corpora discrim-

ra discrimen ponens, quo etiam suum ipsius corpus post resurrectionem describit, Spiritus carnem & ossa non habere ait. At nostri cælestes Prophetæ, tam spiritualiter de his rebus loquuntur, & scribunt, vt videantur ultra tertium cælum rapti esse, & D. Paulum, qui illa mysteria tam exacte eloqui non potuit, longè infra se reliquisse.

E. 5. Mirificè iactat Chrysoſt. & Ambrosij quædam dicta, quibus Christum ultra cælos exaltatum esse scribunt illi quidem. Sed quare horum testimonia plus valebunt, quam Theodoretî? præsertim cum hic & suis & illorum oculis viderit? Aut cur Theodoretus illorum testimonia (quos semper magni fecit) non omisit, sed religiosè usurpauit, si contraria sibi esse vidit? An tam stupidus fuit, vt non animaduernerit: vel tam priuata opinione excæcatus, vt videre non potuerit, quid contra aut pro se faceret? Haudquaquam. Modestus enim & sedulus fuit scriptor, neque temerè aliquid sine maiorum testimonijs affirmauit. Ergo etsi dissentire interdum videantur, tamen reuera non dissentiunt, aut in rebus leuiculis dissentiunt, non cum de veritate naturarum in Christo agit. Nullus vnquam sanus Christianus negauit Christum Iesum semper vbique præsentem esse, Nullus etiam vicissim negauit, quod ipse de se ipso Christus dixit, nobiscum semper non esse: si suum vnicuique naturæ tribuas. Audax igitur & temerarius, imò mendax potius credatur Hamelman, quàm Theodoretus, aut VVolfius. Si scripta illorum sanctorum hominum non intelligit, aut sponte peruertit, an hoc fraudi erit illorum laudibus, qui diuinis suis laboribus strennè, & contra omnes hæreticorum phalanges Christi gloriam asseruerunt, celebraruntq; ac Ecclesiam fideliter instituerunt? Meritò igitur puderet Hamelmanum, si quid pudoris ei superesset, quando tam indoctè

*Calum an
sit locum.*

*Theodore-
tus.*

pueriliterque scribit & iudicat de hisce religionis controuersijs, & magnorum hominum scriptis. Nam quæ est illa stupiditas aut malitia, in vno Theodoro reprehendere, quod totus chorus orthodoxorum patrum approbavit? An non in Augustino, in Fulgentio, Gelasio, Vigilio, & cæteris propemodum vniuersis, hæc Christi carnis exaltationem & maiestatem obseruauit? An non animaduertit omnes vno ore cælum, in quo Christus & beatæ animæ sunt, locum esse, tametsi vox (cælum) aliquando quoque pro ea gloria & felicitate, qua fruuntur, qui ibi sunt, accipiatur, nec opus est hæc eadem totidē exemplis probare, sunt enim omnes nostrorum libri talibus pleni.

E. 6. Progreditur, vel potius regreditur, vt probeat quod Christus etiam secundum humanam naturam ante ascensionem in cœlo fuerit. Quod paradoxum non solum verbis, sed etiam anathemate puniendum, satis indicat eum cum suis patriarchis formularijs huc profectum, vt doctrinam tam veteribus, quam neotericis scriptoribus sanctis vsitatam, Ecclesiæque pernecessariam (nempe de Idiomatum communicatione) nihil faciat, cuius etiam ob id in toto hoc scripto nullam facit mentionem, etsi res sæpe poscat. Hoc profecit, & breui quidem tempore in Synagoga Cōcordiæ suæ, vel in officina potius Schmidlini: facessat ergo ex Ecclesia Orthodoxa infelix Eutychianus, nullus ei locus est inter pios orthodoxæ doctrinæ discipulos, multò minùs inter Doctores. Cum securis comeffatoribus, liuidis Schismaticis, & bonorum virorum maledicis insectatoribus, sors illius esto.

*An natura
humana
Christi, di-
uina fuerit
instrumentum.*

Ibidem ex 3. Dialogo Theodoretici conuellerenitur, quod aduersarij dicunt, naturam humanam Christi aliquando instrumentum esse, per quod diuina operetur. Hoc verò si negat, totam quoque doctrinam veterum de

Oecono-

Oeconomia, ut anteà de communicatione idiomatum, negauerit bardus & stupidus homo. Instrumentum fuit, sed non mortuum, nisi exiguo tempore. Instrumentum fuit, sed non inanimatum, non ἄλογον, non facultatibus humanis priuatum, non vacuum raris & excellentibus donis, sed quod gratia & sapientia superet omnes homines, & morituri corporis tantum respectu ipsis Angelis longè sit inferius. Hæcine summa sunt? Sed omnia adhuc excellit, quod hoc ipsum instrumentum in vnione personæ Christi assumptum, Dei proprium sit factum, quod neque homini ulli, licet sanctissimo, neque perfectissimo Angelorum contigit. Quid igitur huic instrumento defuit, quod debuit adesse? Dic chare Eutythis discipule, quid defuit? Aequalitas, inquit, cum Deo, proprietatum diuinarum realis & essentialis participatio, denique perfecta Deificatio. An ergo hominem amplius esse non vis? Imò θεάνθρωπον, volo, ait, non nudum hominem: Concedimus verò, Deum & hominem esse Christum, sed saluis vtrisque naturis, saluis naturæ proprietatibus, id est, παντὶ ὅτι καὶ ἀπερίσπαστος, hoc est, personaliter vnitis. Cuius unionis rationem nunquam quisquam potuit satis mente intelligere, nedum verbis explicare. Hæc tibi si non sufficiunt, quæ sunt toti Ecclesiæ credita & confessa, apertè in Eutythis castra transito. Nullum tibi cum Orthodoxis communicatiois ius est. Heus a page hinc, audin? Sed abnegare videtur Marcionem, dum Christum passum secundum vtramque naturam affirmat, haud dubiè intelligēs suo modo passam vtramque naturam, ut & ipsius Symmachus Selneccerus & (quod magis mirum) nunc tandem etiam ἄλλοι πρὸς ἄλλους Chemnicus loquuntur? Quomodo verò passum, quod imparibile? sicut anima, consensu, inquit: ὁ profanum Theologum, Anima mea, ait Christus, non

*An diuina
natura in
Christo aliquid pas-
sa dici pos-
sit.*

Dial. 2.

non Deitas mea est tristis. Illam enim ^{addeat} subiectam esse quis inficietur? Sed non & diuinam naturam. Atqui consensu, inquit, diuina natura in carne passa est. Quid dicat tenebrio, ne ipsum quidem puto intelligere. Quis enim vnquam sic locutus est, diuina natura patitur, vel consensu patitur? An Deitatem aliquid passionis sensisse (quia consenserit, id est, permiserit suam humanitatem, hoc est, corpus & animam affligi & morte separari) probare vult? atque huius opinionis Theodoretum sibi cōsentientem autorem, qui toto illo Dialogo contrarium astruit, dicere audebit? En nefarium præuaricatorem. An nondum apparet, quod tamen etiam ad Theopaschitas, & Patripasianos inclinet? Certè enim, si diuina Christi natura passa est, quia ea est communis tribus personis, & Deus Pater passus dici poterit. De qua re non possum facere, ^{et} in ex Fulgentio adscribam paucula quædam verba valde nostre negotio accommoda. Nos (ait) fidem retinentes Euangelicæ veritatis, sic in Mediatore Dei & hominum homine Iesu Christo propria vniuscuiusque naturæ cognoscimus, vt vnitatem personæ nullatenus diuidamus. Scientes, quod sic vtriusque in Christo substantiæ manserit vnita proprietas, vt in carne patiens impassibilis Deus, & veram passionem (quia voluit) in vera carne sentiret, & in diuinitate prorsus impassibiliter permaneret, nec alius in carne passus fuerit, nisi ille, qui in veræ carnis passione impassibilis omnino permansit; nec alius semetipsum morti destinatus sit tradere, quàm ille, qui potuit moriendo mortem vincere, vt mortem non posset

*Fulgentius
videtur le-
gisse Χω-
gis, pro
Χάριτι &
Dei.*

in morte sentire. Vnde in Epist. ad Hebræos Apostolus ait, Vt sine Deo pro omnibus gustaret mortem. Vbi addens Fulgentius, non diuisit, ait Apostolus, Christum, sed ostendit in Christo, quæ substantia passibilis & mortalis fuerit, & quæ

& quæ impassibilis immortalisque permanferit. Sine Deo, inquit, homo ille guffauit mortem, quantum ad conditionem attinet mortis. Non autem sine Deo, quantum ad fufceptionem pertinet Deitatis, & cæt: quæ in eodem Capit. fequuntur ad causam fingulariter facientia, præcipue verò, quòd ab eo ingrati gratiæ Chrifti vocantur, qui (vt modò noster Ifmaelita Hamelman) diuinitatem eius cupiunt fubdere paffionibus, vel vt Cedrenus de *ἑσθαιῶν* Eutychianis fcribens, loquitur, *τῇ δὲ θείῳ πᾶσι* *ὁ ἀπορέμει*. Poftremò, quid eft, quod omnes dicunt, qui efcere verbo naturam Chrifti humanam paffam effe? An verò quiefcere idem illi eft, quòd paffionem aliquam vel moleftiam fentire. En præuaricatorem, & Selneccero in hac fandalofa & blafphema doctrina fuccenturiatum.

E. i. Rurfus ex Theodoreti dictis affcuerat cuculus, *De præfentia corporis Chrifti.* Corpus Chrifti præfens effe in cœna, & præfens à nobis fumi; fed hæc (vt confueuit) calumniofè & fycophantiç. Præfentiam enim corporis in cœna non negamus, neque præfentis fumptionem; fed modum vtriufque, quem illi contra omnem totius Ecclefie fidem afferunt, corporalem & oralem effe negamus. Si hunc ex Theodoreto, vel quouis alio veterum fcriptorum, poterit probare, vicerit Scipio: Sed quæ poterit, qui non eft? Quòd autem perinde illi eft in cœna effe corpus Chrifti præfens, & in terra effe præfens, Arietina ftupiditas eft. Atqui in terra cœna peragitur, dicit; verum, fed nō omnimodò. Quorfum enim illud maiorum, Surfum corda, fi folùm in terra quærendus Chriftus tempore cœnæ? An vnquam quifpiam ex antiquis Ecclefie Doctõribus nos inffit in panem tantum, vel id, quod fitu loci propinquum eft, intentum effe? An non vnanimiter in cœlo nobis requirendum, ibique *πρότερον* noftrum eft, docent? Atqui tamen & agnum

gnum paschalem in mensa positum esse nonnulli ex ijs scribunt. Sanè quidem herculè. Sed, vt Augustinus inquit, quem nemo aliorum hoc nomine reprehendit, secundum quendam modum: Sicut & ipsum panem Eucharistiæ, secundum quendam modum (quemadmodum etiam postea explicar) dicit esse corpus Christi. In quo reliquos omnes sanos scriptores & huius mysterij interpretes sibi consentientes habet. Et quia in hanc præsentie disputationem rursus incidimus, subit vehementer mirari, cur corporalem illam vsque adeò vrgeant, necessariamque putent, vt etiam, sicut in epilogo huius scripti loquitur Hamelman, caput distractum à suis membris iudicent, neque Ecclesiam suam regere aut tueri posse, nisi illa concedatur? Neque vident hîc talpa cæciores, planè se impotentem Christum fabrefacere, cuius omnipotentia tantopere propugnatores videri volunt. Quasi Ecclesia Dei prorsus deserta fuerit ante Christi incarnationem, cuius vis à primi hominis peccato valuit, aut quam si Nestorianismum profiteantur, quotquot Christum post incarnationem corpore suo vbique præsentem non fuisse aiunt. Quomodo & Christum ipsum, Apostolos & Euangelistas, denique & Lutherum & Schmidelinum, & multos alios Nestorianismi insimulent. Nam & ipse Christus se abiturum & terrâ relicturum ait, nempe corporali præsentia, idque nobis non damnosum, sed utile fore prædixit. Qui iam contrà ait, malum esse Christum abijisse, & nobis absentiam illius corporalem inutilem, cum summo damno coniunctam, tristitiæ & desperationis causam esse affirmat, nonne hoc ipso se Antichristum & falsum Prophetam esse manifestò probat? Verùm quomodo, inquit, Ecclesiam suam regere & tueri possit, si corpore præsens non sit? An igitur Hamelman dubitat, Christum

*Omnipotentia Christi
abs Hamelmanno
asserta, non
est omnipotentia.*

Christum Deum esse? Quomodo rexit Ecclesiam, cum Verbum nondum caro factum esset? cum caro mortua esset? Cum nusquam quàm in sepulchro exanimis iaceret? Hæc inest illa omnipotentia, hæc inest realis (vt loquuntur) omnium diuinarum proprietatum communicatio & participatio? Si, inquam, vsque adeò vtilis & necessaria est corporis illa essentialis præsentia, cur voluit Christus ascendere in cælum, id est, ex hoc inferiori mundo corpus suum auferre & sideribus inferre? Sin difficultas hæc nihil aliud est, quàm glorificatio, exaltatio & sessio ad dextram Patris, cum hæc vbique sint & fieri possint, imò & cælum ipsis vbique sit, quid erat opus illa Comica ascensionis & sublationis in altum actione? Imò cur hic corpore suo non mansit? cur ad maiorem nostram consolationem visibilis non permansit? Expediat mihi has quæstiones Scotista noster vbiquisticus, qui tam multas & acutas interrogationes nouit proponere. Neque est quod dicat, nos nimis parum tribuere Christo hæc nostra sententia; huic enim cauillo in priori responsione ex Cassiano occurri, qui errorem & iniuriam, non honorem putat esse, Christo impropria tribuere, & aliter de illo, quàm res sit, loqui. Neque hæc tamen ideo dicimus (loquor cum Cyrillo) quòd Domini corpus nō magni æstimemus, sed quia mirabiles effectus gloriae Dei attribuendos putamus. Sed nimis de hac remul-ta, pergamus reliqua obiter annotare. Congerit hinc multa autorum dicta, de ingressu Christi ad suos Apostolos clausis ianuis, item de carne Eucharistiæ, de Christi passione, voluntaria morte, resurrectione & viuificatione, &c. quærîtque, quid adhuc aduersarij dicant. Ego sane eorum nomine respondeo: Dicunt, Hamelmannum in scitum esse Theologum, & ignarum scriptorem, qui

*Cyroll. lib.
9. in Iohann.
cap. 21.
Augustin.
in Iohann.
tract. 50.*

vix quid controvertatur, vel approbetur ab aduersarijs suis intelligat. Item omnia illa Patrum dicta se agnoscere & probare, sed Hamelmannum *ἀνοήτῃν*, preuaticatorem & Sycophantam esse, si secus de nobis apud alios loquatur aut scribat.

*Cyrril. lib.
2. cap. 141.*

E. 3. Quæ in Deo sublimia sunt (ait) ea homo habet ex participatione. Quid hoc sibi vult? quis Oedipus intelligat? An fortè Dei substantiam homini, id est humanitati (indifferenter enim hæ duæ voces apud antiquos interdum usurpatae leguntur) communicatam. Si hanc communicationem personalem vñionem intelligit, quæ naturæ & earum proprietates saluæ manent, nemo Christianus ei refragatur. Sin verò *ἰσχωράτων* (quæ etiam Dei substantia sunt) realem siue essentialem & habitualement *ἐκκένωσιν* effusionem vel transfusionem, vt videtur velle,
 „ Eutychi patrocinaur. Nos cum Maxentio Deum in cor-
 „ pore, non Deum in homine prædicamus (personaliter
 „ inquam) alioqui Christus non Deus homo, sed homo
 „ Dei intelligeretur, quod de omnibus, qui Deo fideliter
 „ seruiunt, dici potest.

F. 4. Reuoluitur conuoluula ad suam Tautologiam de passione carnis Christi, quam ait verbum permisisse, & sibi accommodasse, nihilominus non suscepisse, & si non fuerit à carne separatum, quo se putat Theodoretū refutare, de duorum hircorum comparatione hallucinarum. Sed interim & seipsum confutat, quod id passionem in se suscepisse negat, quod passum antea, vel consensu in carne passum affirmauit. Sed nos huic cauillo E. 6. respondimus, quòd instituto nostro, qui obiter tantum, hanc responsionem exarare coacti fuimus, satis esse potest. Neque errorem Theodoretī, si quis est, qui nullus est, propugnare, sed VVolfium & alios innoxios & bene meritos vi-

ros accusatione falsi contra Sycophantam Hamelman-
num liberare instituimus.

F. 5. Conferruminat quædam de ijs, quæ Deo dicuntur
impossibilia, partim quia nolit, partim quia non deceat
ipsum talia facere, partim quoque, quod relatiuè saltem
sint impossibilia, quod & de prioribus modis ita se habet.

Sed omnia hæc tam minimè agit *theologus*, ut non Licen-
ciatus, sed insensatus Theologiæ censeretur merito possit.

*Contradi-
ctoria Deo
impossibi-
lia.*

Vult videri aliquid dicere, cum nihil dicat: Vrget aduer-
sarios subtilibus & captiosis interrogationibus, quibus

non facile quis respondeat, nisi sit ipsi similis asinus, hîc
vel Parisijs. Ex seniore verò suorum Patriarcha Brentio

regulam affert, quàm vel à tyronibus in triuialibus scho-
lis discere potuisset, qua se hunc Gordiæum nodum soluere

posse sperat, videlicet diuerso respectu quædam factu im-
possibilia, fieri possibilia. Et inter cætera affert exempla,

quæ subindicant, ipsum Marcionitam esse, neque crede-
re, Christum verè passum, aut mortuum carne, cum sit

autor vitæ. Creatorcm & Creaturam vocat contraria,

cum debuit dicere diuersa, & tamen Deum factum esse

hominem. O insulsum scriptorem: Iniuriam illatam ali-
cui magistratus moderatione fieri, quasi non sit illata.

Peccatum factum tanquam infectum esse ratione à Deo

inuenta. Quæ hæc est *ἀνολεξία*, fructibusque digna nugaci-
tas? Ergone verè peccatum est, quod etiam in electis cru-

delissima Filij Dei morte fuit expiandum? Imputatiuè
peccatum non est, dixerit forsan. An verò ita & imputati-

uè seu putatiuè Christus mortuus est? Quid huic ergo lō-
gè diuersissima exempla facient? Cur non potius semel

illa omnia, quæ de Christo hoc modo prædicantur, per
communicationis idiomatum doctrinam expediuntur,

quàm quod sic ænigmaticè imperitorū aurib. tanquā la-

*P. Melāch.
in art. Ba-
nariis.
lyst. in
exposit. fid.
Cyrill. lib.
i. thesau-
ri. cap. 7.*

quei obijciuntur? Sed à suo Schmidelino hanc hauserunt
 seraphicam sapientiam, vt liberè contemnant, quæ ipso-
 rum instituto minus seruiunt. Percutiat Iehoua istos Li-
 bertinos nebulatores theologastros, vbiuarij proffi-
 buli procos, Ephesinæ Dianæ Demetrios cultores & pro-
 tectores, vt discant nō esse temerè reiijcienda, quæ Eccle-
 siæ sunt necessaria, & quæ ex ipso diuinæ veritatis fon-
 te petita, per omnem ætatem pijs omnibus accepta, cre-
 dita, confessaque fuerunt.

*An abolita
 Christum
 natura na-
 tura per
 ascensionē.*

F. 7. Nos docere vult Licentiatus Superintendens,
 quemadmodum intelligi debeat, quod Theodoretus
 contra hereticos tradit; Si caro mutata est in naturam
 diuinitatis, cur communicant Sacramento, id est, figuræ
 carnis? Quæ figura certè superuacanea fuerit, si sit ablata
 veritas. Intelligit autem Theodoretus ablata, hoc est, ex-
 tinctæ aut quæ euanuerit, aut in Deitatem euaserit, absor-
 ptæ sit. Huius certè rei superflua fuerit figura, quippe
 cum res ipsa non sit. Quod verò ad hoc cauendū, Corpus
 ipsum Christi præsens ori nostro, vel in pane corporaliter
 esse oporteat, id nequaquam inde concludi potest: neq;
 hoc voluit Theodoretus, aut antiquorum quisquam: Eu-
 tyches eiusq; soboles acephali erant, qui vnā naturam
 post ascensionem Christi, conferruminatam tamen ex
 duabus, crediderunt: hisce igitur figura veritatis non fuit
 opus, cum veritas illis euanuisset. De præsentia verò cor-
 porali (Spiritualem enim & Sacramentalem semper con-
 cessimus) nulla mentio & fortè nec cogitatio quidem ve-
 terib. fuit. Sed nos de toto hoc loco pauca quædā ex Gelaf.
 Epis. Rom. (qui circa annum Christi 455. vixit) quæ rem
 „ optimè explicant, adijciemus: Si & substantia & forma
 „ hominis Iesu Christi (ait) transfusione consumpta est,
 „ quis est, quem vidit ad dextram virtutis stantem S. Ste-
 phanus? Quis hominis filius venturus est ad iudicādos vi-

*Lib. de dua
 bus nat. in
 Christo.*

uos & mortuos: Quis erit, quē videbunt, in quē compun-
 xerunt? Abolitū est omne mysteriū, vacuatū & resolutū,
 ut dictum est, quod absit, omne Sacramentum, falsumq;
 est, quod ait Saluator, palpate & videte, quia Spiritus car-
 nem & ossa non habet, sicut me videtis habentem. Et cer-
 te hoc post resurrectionem dixit, talis iam dixit, qualis
 cum discipulis per 40. dies conuersatus est, conuescens &
 cohabitans cum eis: talis dixit, qualis ascendit in cælos:
 talis dixit, qualis promissus est inde venturus. Aut dicant
 ipsi (de Acephalis loquitur) vbi, postquam de se illa pro-
 fessus est, fuerit immutatus, & aliter quā se discipulis
 patefecit, ascenderit leuatus in cælum. Aut nos rectius ea
 sequimur, quæ diuinis voluminibus astruuntur, non de-
 lirantium somnia & phantasmata sectamur. Vide D. Li-
 centiate Superintendens, quā multa hic antiquus au-
 tor aduersum vos vno loco scripserit: neque hic patiar
^{της αλογίας} vestram & recentia delirantiū somnia & phan-
 tasmata mihi obijci, quibus idem corpus, eodem tempo-
 re tale & non tale, visibile & inuisibile, palpabile im-
 palpabile, carneum non carneum, organicum non
 organicum, physicum non physicum, finitum, infi-
 nitum, ^{περί γράμματος ἀπερίγραπτον} denique mutatum immuta-
 tum, ipsum non ipsum, prorsus Pet. Lombardi more fin-
 gitis: Ad Oedipum eiusmodi Sphingis ænigmata; Nos ^{Iustin. Mart.}
 cum veteribus sanctis & eruditis doctoribus hæc de diuer-^{tyr. in ex}
 sis in vna Christi persona naturis intelligimus, non de v-
 na natura diuerso respectu considerata, quod Schmideli-
 nicum commentum est, in audita omnibus seculis auda-
 cia fabrefactum. Delirantium somnijs & phantasmatis
 tale corpus constat non naturæ veritate; Spectrum est nō
 creatura vera in rerum natura existens: Verbale corpus
 (quam verbalitatem vos tantoperè fugitis) est, non reale. Sed

Sed redeamus ad institutum. Repetit hæc eadem pagina nugator *ἁντόλογος*, quod centies dictum est de circumscriptione corporis Christi secundum iudicium Theodreti, hoc enim valde ipsum angit. Et quanquam antea Theodoretum ob id reiecit, & temerarium ac sibi contrarium vocavit: tamen nunc scalmum inuenit, quo possit ipsum sibi conciliare, videlicet, quia circūscriptū esse, nihil aliud videatur ei significare, quàm visibile & tangibile esse, aut quasi sibi cohærentia, ac mutuò consequentia sint. Egregius verò Conciliator. Cur ergo antea illud *πασιγρημον* adeò contēsit, & adhuc tantoperè refugit? an quisquam ineptius isto homine cogitari potest? visibile & tangibile dicit corpus Christi manere, & idè circumscriptum affirmari. Hoc cinè verò ex corporali eius præsentia in pane Eucharistico magis, quàm eo vespēcentibus, aut simul in vtrisque probari potest? Fateor corpus Christi, quod in Cœna percipimus visibile esse, in se scilicet, & ei qui tam propè adest, ut visu possit comprehendere (que maiorum hæc de re mens fuit) sed non quatenus visibile, sed quatenus passum à nobis percipi. Veritatem ex figura probari antiquis non nego, quanquam non *ἀποδεικνύει*. Ex veritate verò naturæ, etiam proprietatum veritatem, consequenter & rectè colligunt illi quidem, natura enim in proprietatib. suis cōsistit, sed quomodo hæ proprietates ex corporali Christi, inuisibili præsentia inquam, affirmari possint, ut hæreticis nō seruiatur, haud scio. Nam contra sic iure suo ratiocinabūtur Marcion & Entyches; Corpus Christi in cœnæ Eucharisticæ pane corporaliter præsens ibidem visibile non est, neque tangi potest. Ergo corporis veritatem non habet, aut nunquam habuit, sed vel abolitum, vel phantasticum est. Eant Docētæ nostri, & redarguant hæreticos, qui se ipsos potius quàm aduersarios oppugnant.

F. 8. Sequitur tandem Epilogus, in quo præter calu- *Epilogus.*
 miniarum, contumeliæ, peruicaciæ, ineptorum Sophis-
 matum recapitulationem, singulariter notandum est,
 quod minaciter promittat oxyderca se breui tempore
 demonstraturum, idque certis documentis (quasi hucus-
 que ipse alijque suæ farinæ & factionis patroni incertis v-
 si sint) quàm portentosum & dogma & genus hominum
 sint Sacramentarij, sic & in priori scripto se iactabat fa-
 cturum. Sed nos non turbat hæc minarum congloba-
 tio: quin potius auidè expectamus, quid magno ferat hic
 promissor hiatus. Si quibus hactenus vsus est, illa docu-
 menta similia erunt, haud magni momenti erunt, λεπτολο-
 γία & inanes suorum κοινωσμοί erunt; Pax, nihil amplius,
 Hortatur præterea tanquam ex Tripode cordatos lecto-
 res, vt cogitent quàm impij sint aduersarij sui, qui Chri-
 stum hominem tam procul à nobis remotum doceant,
 quam procul distet cælum à terra (quod ipsi certè suisq;
 damnosum non sit, cùm cælū vndique & vndiq; cælum,
 id est, propinquum & vbique præsens habeant) vnde se-
 qui putat necessariò, vt caput à membris suis reuulsum
 sit, neq; Christus Ecclesiam suam regere aut tueri queat.
 Consultò ergo ait fecisse Pontificios, quòd in tam procul
 absentis locum, papam vicarium substituerint, ne rursus
 sequatur, nescio quæ, papistica dubitatio. En hominem
 minimè ἀνθάσσιν aut in vrbani, sed petulanti splene ca-
 chinnis mirificè fatuum, facetum volui dicere. Sed mitta-
 tur vtrinque calumnia & procacitas. Nunquam negaui-
 mus, & absit vt vnquam negemus, Christum adesse Ec-
 clesiae suæ καὶ τὴν τῆς θεοῦ φύσιν (ait Origen.) ἵνα αὐτὸς ἡμῶν ἀπο-
 στήμῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν διανομήν σώματι, ὃ προσέληψε, id est, diuina
 natura peregrinatur à nobis, sed dispensatione corporis,
 quod assumpsit, Huic rectè Cyrillus ex Christ verbis: Ni-
 hil

*Nota, qua-
 lem omni-
 potentiam
 Hamelmā-
 nustribuat
 Christo.*

hil ergo mali (inquit) potest vobis accidere ; si carne ab-
 fuero, tamen deitatis mee potestas, quæ vos hucusq; serua-
 uit, in posterum etiã seruatura est, &c. Quid his dictis cla-
 rius esse potest ? Quid requirimus amplius ? Si Deus pro
 nobis, quis contra nos ? An propiùs coniungi Deo possu-
 mus, quàm fuit Abraham omnium fidelium & beatorũ
 pater ? Sed consideret etiã Dominus Licentiatus Syno-
 dorum scriptor tam celebris, quid beatus dicat Ambro-
 sius, nempe præsentio rem esse eum, qui se animis inserit,
 quàm qui præsentatur oculis : Et plus esse mente conne-
 cti, quàm copulari corpore ? An non intelligit ex hac cur-
 ta sententia, & corpore modò abesse ac peregrinari à no-
 bis Christum, & adesse nihilominus animis nostris verbo
 & Spiritu suo, quò nos regit complectitur atque tuetur ?
 Verùm de his antea quoque aliquid dictum est, & nostri
 copiose eam salutaris præsentia rationẽ in multis libris
 explicarunt; vt si docilis esse velit Hamelman, meritò ni-
 hil amplius possit requirere. Sed quid de docilitate lo-
 quor, qui ipse omnes docere posse videri vult ? Qui præ-
 stantissimos quosque reprehendere, & tantum non *αὐτοὺς*
γὰρ Hieronymũ studet æmulari: cum tamẽ quos scribit
 versus, tot ferè committat errores: Cuius nec lingua, nec
 mens vel aptè eloqui, vel rectè complecti mysteria Dei
 potest: Cui Deus venter est, & hæresis religio: quem nul-
 lius pudet mendacij aut calumnia. O inepte, stulte, insa-
 ne Licentiate, quis te fascinauit liuor, vel leuitas, vt te
 opponeres tot tamque insignibus Dei viris, quorum a-
 spectum, si præstò essent, non ferres, tantum abest, vt co-
 minus congredi auderes. Ab indoctis tuis auditoribus &
 timidis collegis apud quos te venditas, & quibus imperi-
 tas, aliquid fortè existimationis habes, sed qui te norunt
 probiùs, abste nihil sibi metuunt, nihil de tua licentia
 lauda-

laudabile referunt, nihil denique te impudentius esse dicunt: adeò vt quam Caligula de sua natura maximè prædicabat ἀδιατρεψίαν, inter præcipuas tuas dotes numerent: Deinde χερσακολακίαν: Tertiò confidentiam; postremò quā Chrysostomus εἰς τὴν ἀπάσθων κακίαν vocat, ebrietatem & comporandi artem; qua laurea non solùm te ipsum præcipuè ornatum, sed alios quoque tuos socios in conuiujs te insignire & lemniscare solitū testantur, qui te norunt: fortassis in despectum miserorum Calvinistarum, qui tibi licentiam tuam & libertatem euangelicam inuident, scilicet. Age non contendam amplius de eo tecum: Secure gubernare regnum tuorum Baalam, imò dux aut imperator eius esto, quamuis vix dignus sis, vt locum gregarij militis occupes, video enim te Laïda Sueuicam nimium deperire, & iam nymphæ Pantachusæ, ἥ τε πάντες ὀλύμπια δέμασι ἔχουσιν δῶρον ἐδώκεσαν, planè consecratum esse. Non sum hic tuus corruialis. Lacesitus à te, quamuis non nominatim, hanc parmam obieci ferinæ procacitati tuæ, ac meorum innocentiam (quod nullum vis vetat) defendi. Cui defensionis quæ ac necessariæ si tu cesseris, quod vix futurum puto, in ἀδολογία enim & ἀδιατρεψία victoriam tibi polliceris, hoc vno te prudentem pobaueris. Rectè scire & rectè agere, ea demum vera est religio: In secundo gradu sunt, qui rectè monentibus obtemperant: Quibus verò neutrum horum bonorum contigit, eos extremi ingenij esse, etiā prophanus historicus confessus est. Quiesce *Linus* igitur Hamelmannne, quiesce, neque impar onus humeris tuis temerè suscipe; parce & tuæ & aliorum tranquillitati: noli nobis diuturna persecutione plus satis afflictis aliam addere insuper afflictionem, quod sit contra omnis diuini humanique iuris regulam. Sin te miseriæ nostræ quas inferre nobis pontificios Tyrannos nescire non po-

tes non commouerint, & nos posthac inquietare, vt cœ-
 pisti, perrexeris, senties tu quidem Hamelmann, quam-
 uis ciuilibus bellis iam ferè exhaustis, nondum tamen de
 esse, quod in cornua proteruiæ Sycophantiæq; tuæ spar-
 gere possimus, vnd will dein Licentiatur so einmal auff gut
 deutsch abmalen/das jederman wird sehen/was für ein scheuß-
 lichs vnnnd abschewlichs Thier Hamelmann inn der Kirchen
 Gottes sey. Sed malim, inquam, te quiescere, vel tua cau-
 sa. Quod consilium licet Antagonista modò tuus, synce-
 rè tibi dare, & profuturum polliceri non verear. Miles
 enim cum sis admodum imperitus, etsi indocta gregori-
 rum argumentorum multitudine confidens, totam di-
 tionem dignitatis tuæ (si hoc bellum continuauerit) fa-
 cile posses amittere, vel saltem famæ & salutis maximam
 iacturam facere. Senectutem tuam subinde commemo-
 ras. Igitur memento illius Ouidiani Hemisthij, Turpe se-
 nex miles. Item illius Homerici versus ἐν δὲ μὲν αἰ μάλα κείνῳ,
 γὰρ δὲ λίην ἐστὶ γερὸν ἄνθρωπος. Tandē & præ omnibus sanctissimi illius
 vatis Zachariæ præceptum (quod omnem ætatem
 ac qualecunque vitæ genus attinet) sem-
 per in præcordijs gerito: Diligite
 veritatem & pacem.

ss so

AP-

APPENDIX.

CVM ad hunc modum, hoc est, obiter & perquam festinanter (scis enim, me assiduis occupationibus distringi) tibi morem gerens, Nicolae, hoc Hamelmanni conuiciatorium potius quam refutatorium scriptum examinasse, Ecce vir quidam honestus, & doctrinae purae propugnator strenuus, attulit mihi iudicium eiusdem de insigni illo & immortalis laude digno opere, quod inscribitur, Consensus Orthodoxus sacrae Scripturae, & veteris Ecclesiae, de veritate verborum Coenae Domini. In cuius operis fine, quoniam ipse et socius eius Nicolaus Selneccerus non nihil taxantur? & praecipue Hamelmanni libri inscripti, Synodi praecipuorum Patrum, indignatur supra modum, & inuocatis omnibus suis Symmystis & compatribus, regerit quotquot potest conuicia & contumelias in autores illius Consensus Orthodoxi, monetque studiosè omnes, ut sedulo sibi caueant ab hoc Consensu (quod tamen vltro fortè facturi sunt, nimium plerunque ad dissentiendum proclines) quippè qui suo iudicio non sit Orthodoxus, sed Cacodoxus, insidiosus, virulentus, impius & sceleratus, digno suis illis Synodis, nomine cum appellans. Disputat praeterea contra Theodorum, qui negarit, Deum visibilem esse, Cum Moyses tamen & Iacob de facie ad faciem locuti sint cum Domino; & Angeli & mundo corde homines Deum videant & visuri sint, ut constet testimonio Iobi, Dauidis, Esaiae, Ezechielis, Micheae, Danielis & Iohannis, de quo mirum est tantum Licenciarum ne quidem inspexisse (ut apparet) vnquam, quae sancti Patres tot locis & tam copiosè disserunt de visione essentiae Dei, vtrum ij, quibus Deus se patefecit, naturam ipsam diuinam,

uinam, qualis per se est, vel an imagines quasdam captui
 ipsorum accommodatas viderint. Ex historia quoque
 Nicephori refert de Triuillo Ledrensi Episcopo in Spiri-
 dione reprehenso, quod in concione publica, pro voca-
 bulo Christi, Tolle grabbatum, dixisset scimpoda, Vnde
 mordicus putat *τὸν λέγειν* Scripturæ retinendam esse. Qua-
 si verò non aliud sit, delicias affectare in dicendo, quod
 meritò reprehenditur in sermone sacro, quàm religiose
 sectantem vestigia Scripturæ, declarationis causa adiun-
 gere explicationem *τῆς διαβολῆς* in ipsis sacris literis à Spiri-
 tu sancto monstratā. Tunc enim (inquit Maxent. Iohan.)
 adiectio verborum vitanda est, quando non explanatio-
 nem, sed corruptionem aut contrarietatem fidei opera-
 tur, quod aduersarijs nostris nimium crebrò accidit. Po-
 stemò, pro sua Helena, aut, si mauis, lestrica meretrícula,
 id est, orali manducatione corporis Christi iterum atque
 ad eò strenuè pugnat, vt putem, patriam potius cum Era-
 sistrata is proditurum, quàm hoc dogma deserturū. Quid
 igitur? Querelam veterem in limo rana coaxat aqua: a-
 criternos taxat, quod non cum ipsis sensu pueri euada-
 mus, Scripturæ *διαβολῆς*, non syllabas captemus, id est, men-
 tem & cerebrum non abnegemus. Quanquam igitur plus
 satis molestiæ & fastidij senserim percurrendis illius ine-
 ptis *κοκκυσμοῖς*, aliorum duorum scriptorum: tamen vt vna
 fidelia duos parietes dealbem, appendicis vice horū quo-
 que quàm breuissimam responsionem addam.

Ac de præcipuis quidem controuersijs iam dudum
 plus satis, ne nauseam toties recocta atq; apposita cram-
 be moueat. Quod enim Theodoretum attinet, cuius
 auctoritatem semper extenuare cupit, illum ego hoc tē-
 pore defendendum non suscepi. Plus enim valet eius nu-
 da auctoritas, quàm omnes Hamelmanni quæ sita calum-

nia & officia. De Consensu verò Orthodoxo hoc solum
 dicat. In medio positus est liber, legat qui volet & iudicet:
 legat, inquam, prius quàm iudicet: Sequatur potius D.
 Pauli & Hieronymi consilium, vt omnia probet, & quæ
 bona sunt, retineat, quàm Hamelmanni, aut non lectum
 ac probatum vitet & condemnet: quod iniquissimum
 semper præiudicium est existimatum. Cauete à falsis Pro-
 phetis (ait Dei Filius) Sed quomodo quis cauebit, nisi ta-
 le esse constet? Εἰσὶ γὰρ τῖνες (inquit) Ignatius antiquissimus
 autor (quibus verbis proximè depingit plagiarios Schmi-
 dilinicos & Hamelmanniacos) Ματαιόλογοι καὶ φρεναπάται, οὐ
 χριστιανοὶ, ἀλλὰ χριστέμποροι, ἀπ᾽ αὐτῆς περιφέροντες τὸ ὄνομα χριστοῦ, καὶ κα-
 τὰ κλέουσιν τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου, καὶ τὸν ἰδὼν, πωροῦντες τῆς πλάτης
 τοῦ χριστοῦ πωροῦσάρα, ὥστε οἰνομέλῃσι κώνιον κεραυνῶντες, ἵνα ὁ πῦρ
 τοῦ χριστοῦ κατακαίῃ τοὺς πωροῦντας. τὸν γὰρ χριστὸν αἰετοῖσι ἀφελήσας τῷ θα-
 λᾶσι περιπαρῶν, id est, Sunt enim quidam mateæologi, & im-
 postores, non Christiani, sed Christi mercatores, fraudu-
 lenter venditantes nomen Christi, & cauponantes ver-
 bum Euangelij, sagittam circumlinentes dulcis erroris
 oratione, & velut mulso aconitum miscentes, vt qui bi-
 berit dulcedine illecto gustatu, imprudenter morte cor-
 ripiatur. Cùm igitur falsos Prophetas ex fructibus (quo-
 rum potissima pars iudicatur esse praua doctrina) ipse
 Christus nos iubeat agnoscere, cur hac in parte Anti-
 christus Hamelman hos fructus à suis cognosci non vult?
 An vt nouum Papæ regnum, quod iam dudum affectant,
 in quo libros de rebus sacris scriptos legere non licet, sibi
 arroget? Nam hoc nunc in illorum quoque finibus non
 minus, quàm in pontificatu, vsitatum & sancitum est: vt
 tantò facilius veritatem apud suos captiuam in menda-
 cio detineat: Quisquis enim malè agit, odit lucem. Haud
 dubiè ergo malè sibi conscijsunt: cuius iam dudum vel

sola nostra *παρρησία*, ac assidua ad legitimum & liberum Concilium (à quo ipsi quàm maximè abhorrent) prouocatio, eos conuincit. Verùm hæc hæc haftenus.

Pergo ad Synodos, seu potius farragines Hamelmanni, quas Nicolaum Selneccerum euulgasse ait. Muti scilicet mutuo scabunt. Quanquam verò eas nondum perlegi: tamen quod & nuper à me scriptum fuit, impudenter & veteratoriè de Bremensiū dissidio refert; Quòd violenter aduersarios ex vrbe truserint. Quod mendaciū planè famosum, non verbis, sed verberibus, idque Magistratus decreto puniri debebat, si non fauor potius, quàm Iustitia regnum administraret. Pari fide in alio quoque scripto, non totum quidem Reip. corpus, sed præcipuum eius membrum, hoc est, optimum integerrimumque virum D. Daniele à Buren, dignissimum Consulem, irrenerenter & mendaciter traducit, quasi is in conuentu an. 60. Bremæ instituto cum Morlino, Heshusio & plerisque alijs colloquens, mox obmutuerit: quum constet fide dignis & maximè idoneis testibus, Anragonistas potius obmutuisse, quum paucis quidem, sed solidis & euidētibus Consulī argumentis respondere non possent. De Iacobi verò Andræ cum eodem Consule colloquutione quid attinet dicere? de qua ne Hamelman quidem potest referre, quàm contulisse saltem eos inter se, neutrum verò alteri cessisse: Quanquam Iacob Andr. am non pudeat gloriari, se ei silentium imposuisse, scilicet verecundia, qua & discipulus eius Hamelmannus de alio colloquio retulit. Nec satis est, succedunt & his quasi Succenturiati Selneccerus, Kemnitius (nam conspirasse crederes hos quatuor gloriosos, & celebres nostri temporis scriptorum Coryphæos, in vnus viri pij, moderati, ac tam de Republica, quàm Ecclesia eius vrbs optimè merit

*Daniel à
Buren Cō-
sul Brema.*

meriti perniciem) eumque grauiter accusant, & referunt dixisse, aduersarios Caluini tria tantum habere impotentia verba (puta, Hoc est corpus) quibus nitantur, & suam causam defendant: quum certissimo constet, Burenum, non aliter locutum esse, aut sensisse, quam D. Paulum, qui scripturæ verba perperam, sineque Spiritu intellecta, literam occidentem, & Euangelium vt fidelibus odorem vitæ & potentiam ad salutem, sic infidelibus odorem mortis ad mortem solet vocare. Sed hæc isti fidei dominatores, piorumque accusatores simul & iudices, suo iure, vt sibi persuadent, agunt. Nam sicut ille dixit, Dolus an virtus: si chi, mendacium an veritas quis in hoste requirat, cogitant? Quod autem Hamelmannus Embdensis Ecclesiæ ministros contumeliosè Lucifugas vocat, quod cum Ligario disputare recusarint, id refellent ipsi suo tempore, si apertum mendacium iudicauerint responso esse dignum. Nos enim scimus non recusasse eos disputationē, sed locum duntaxat & conditionem disputationis, quam volebant hi publicè coram cœtu, & in vrbe fieri, quod etiam de Bremensibus concionatoribus, referunt. Cum suo Ismaële Iodoco Glaneo scabioso formularis concordia Omega, cuius Selneccerus est Alpha, Iacobus Andrea vtrumque, id est, totus in toto legum atq; virum fidor, conditor. Verum me iam propemodum horum futilitatis piget, dum illos non pudet. Quare descriptione Spiritus erratici, quæ est in II. Epist. Ignatii velut speculo, quo se ipsos contemplantur, eis proposita, finem faciam, in eoque saltem vincere meum Anatagonistam Hamelmannum studebo, quemadmodum ille prior classicum cecinit, ita ego prior canam receptui. Sic autem habet Ignatius: Τὸ πλάνον πνεῦμα ἐαυτὸ κυρητῇ εἰ τὰ ἰδια λαλεῖ, αὐτὰς εἰσπον γὰρ ἐστὶ, ἐαυτὸ δοξάζει τύφῃ γὰρ ἐστὶ μετὸν, ψευδολό-

γονὺ πέρχει, ἀπαληθὲς βαπτίζον, κολοκευτίζον, ὑπελογίζων, φασμαδογ, φλύαρος,
 ἀσύμφωνον, ἀμετροπές, γλίχρον, φοροδέεε, id est, spiritus erraticus,
 & falsus se ipsum prædicat, sua loquitur, sibi namq; placet,
 se ipsum glorificat, plenus enim fastu est, mendax, frau-
 dulentus, assentatione & adulatione gaudens, sub-
 dolus, versuum confarcinator, nugax, in-
 constans, verbosus, lubricus, me-
 ticulosus.

F I N I S.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to the ink transfer.

